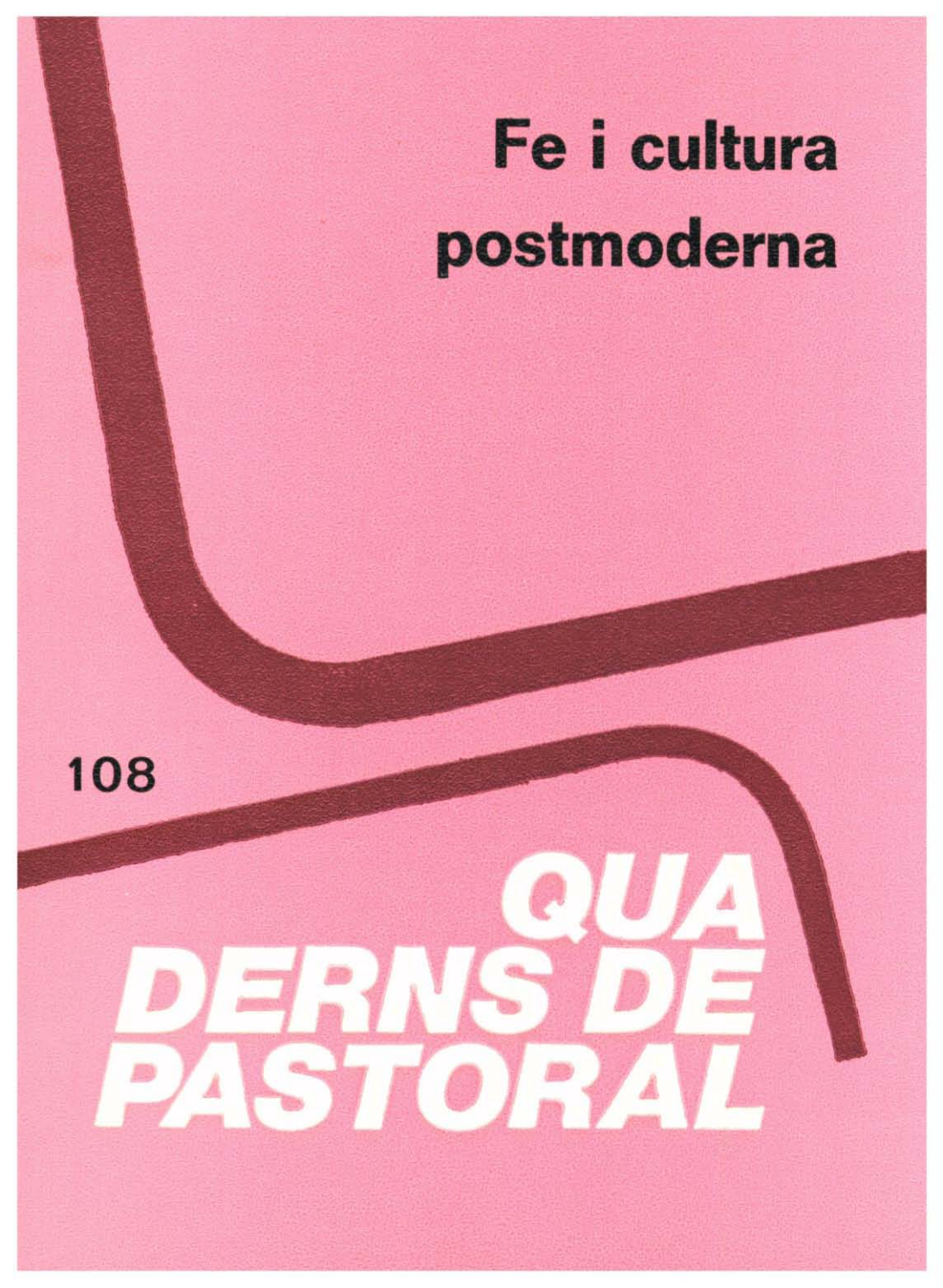

**Fe i cultura
postmoderna**

108

**QUA
DERNS DE
PASTORAL**

QP

- 0 Pastoral de Quaresma.
- 1 Evolució en la imatge del sacerdot. Antologia: Joan B. Manyà.
- 2 Pastoral del turisme. Antologia: Francesc Vidal i Barraquer (exhaurit).
- 3 Parròquia i comunitat.
- 4 Sacerdots en el treball. Vidal i Barraquer, home d'Església.
- 5 Parròquia i moviments obrers. Renovació a Lleida. Antologia: Guillem Roviroso (exh.).
- 6 El sagrament de Penitència. Marginació social a Barcelona (exhaurit).
- 7 La JOC, oportunitat perduda? Sobre pastoral infantil. Antologia: Jaume Collell i Bancells.
- 8 De la cristiandat al pluralisme (exhaurit).
- 9 Pastoral rural (exhaurit).
- 10 L'Església catalana l'any 1970.
- 11 Escola i catequesi. Demarcacions diocesanes a les terres de Lleida.
- 12-13 La pastoral del bateig. La Llei fonamental de l'Església (exhaurit).
- 14-15 Consells presbiterals i pastorals (exh.).
- 16 Parròquies petites. Església catalana, 1971.
- 17 JAC, Escollisme, Equips de la Mare de Déu. Església i home d'avui.
- 18 Els cristians i la política. Antologia: Manuel Carrasco i Formiguera.
- 19 Pastoral en medi urbà. Antologia: Josep M. Capdevila.
- 20 Entorn de la sacramentalització.
- 21 Conversa amb un monjo. Índex 1969-1971.
- 22 Psicologia, experiència religiosa i pastoral.
- 23 Fe i joventut catalana.
- 24 Com reestructurar el bisbat de Vic. Història de la JOC. Jacques Maritain.
- 25 Catequesi d'adults. Immigració nord-africana.
- 26 Pastoral urbana. Consells pastorals. L'ensenyament de la Teologia.
- 27 L'ACO i la Missió Obrera. El Secretariat d'universitaris cristians. Darrers dies de Joan Alsina. Antologia: Josep Carner.
- 28 Comunitats de base. Església catalana, 1973.
- 29 Pastoral en el món burgès. Antologia: Jaume Bofill i Mates. El cas Añoveros.
- 30 L'economia de l'Església (exhaurit).
- 31-32 L'Església al País Valencià. Els cristians i la ciutat. Talzè: El concili dels joves.
- 33 Nous camins de vida religiosa.
- 34 Teologia, política i alliberament. La Pastoral als Països Catalans l'any 1974.
- 35 La fe, categoria cristiana. Pasqua i joventut. El dret dels immigrants a ser catalans.
- 36-37 Ciutat de demà i educació religiosa. La immigració a Catalunya. Antologia: F. V. García, «el rector de Vallfogona» (exhaurit).
- 38 El laïcat, avui.
- 39 Canvis en l'Església i en els ministeris.
- 40 Església i canvi social. Capellans i classe obrera. Església catalana, 1975.
- 41 Renovar la celebració de Pasqua. Pastoral de vocacions. L'11 de maig de 1966.
- 42-43 Iniciació a la revisió de vida. Testimonis de preveres.
- 44 Programar un nou curs. Tipologies del ministeri. La marxa de la llibertat.
- 45 Relacions Església-Estat 1975-76. Cent anys de colònies. L'Església l'any 1976.
- 46-47 Equips de preveres. Transmetre la fe.
- 48 Confirmació i comunitat. Economia de l'Església. Escarré a «Le Monde» (1963) (exhaurit).
- 49 Programar la pastoral. Els catòlics de Barcelona als pares conciliaris (1965).
- 50 Després de les eleccions.
- 51 Festes cristianes i religiositat popular.
- 52 L'Església en la represa de Catalunya.
- 53 El cardenal Vidal i Barraquer.
- 54 Fer cristians conscients i responsables.
- 55 Cristians en el món.
- 56 Cristians entre els marginats (exhaurit).
- 57 Aparellament i matrimoni.
- 58 Moment present de l'Església catalana.
- 59 Entre el desencant i l'esperança.
- 60 Talzè: una interpretació.
- 61 Damià Estela, testimoni d'excepció.
- 62 Assemblees a l'Església catalana.
- 63 Pastoral i llengua catalana (exhaurit).
- 64-65 Vida de fe i presència en el món.
- 66 Preglar amb el poble.
- 67 Mossèn Antoni Batlle.
- 68 Informe sobre Pastoral de Joventut.
- 69-70 Els consells pastorals (exhaurit).
- 71 Cristians catalans al Tercer món.
- 72 Pastoral del bateig (exhaurit).
- 73-74 Qüestions sobre la parròquia.
- 75-76 El servei de la caritat (exhaurit).
- 77 Cardijn i l'evangelització del món obrer.
- 78 Pastoral dels malalts.
- 79 Descreeença i agnosticisme.
- 80 Religioses als barris.
- 81 Pastoral de preparació al matrimoni (exh.).
- 82-83 L'economia de l'Església catalana.
- 84 Pastoral rural.
- 85 Pastoral dels deficients mentals (exhaurit).
- 86-87 C. Cardó, Ll. Carreras i J. B. Manyà.
- 88 Els malalts marginats.
- 89-90 La pastoral a debat.
- 91-92 Església i normalització lingüística.
- 93 La parròquia, lloc d'educació de la fe.
- 94 Debat sobre la guerra i la pau.
- 95 Aportacions pastorals del C. Vaticà II.
- 96 La llengua de l'Església a Catalunya.
- 97 La guerra civil. Les sectes. Catequesi dels més petits.
- 98-99 Ministeris per a la comunitat. La poesia religiosa de Verdagué.
- 100 La Vella pasqual.
- 101 Sobre la pastoral a Catalunya (1969-1987).
- 102 Religiositat popular.
- 103-104 La classe de religió.
- 105 Acollir el deficient.
- 106-107 El cant a les esglésies.
- 108 Fe i cultura postmoderna.

QUA DERNS DE PASTORAL

108

1 9 8 8

SUMARI

● PÒRTIC

- El «cisma» de Lefèbvre, una clarificació saludable 6

● QÜESTIONS

- De la cultura crítica a la cultura de crisi, *Josep M. Terricabras* 9
La postmodernitat des de la fe, *Antoni Bosch* 16
Esperança i buidor, *Àngel Castiñeira* 19
Tres factors de la cultura actual, *Joan Llopis* 22
El «sector quaternari», un repte per als cristians, *Joan Soler i Amigó* 24
Presència de l'Església en el món, *Joan Casañas* 27
Presència i acció en la cultura i en el món, *Manuel Pal* 30
Mediació i presència: un debat també nostre, *Josep M. Fisa* 32
Sobre els programes d'acció pastoral, *Miquel Barbarà* 36
Tres reflexions nacionals sobre l'Església catalana, *Quim Pla* 38

● TESTIMONI

- Pere Ribot, un símbol des de l'exili interior, *Albert Manent* 42

● OBRADOR

- Objectius pastorals a l'Arxiprestat de Mataró, *Josep Colomer* 51
Pelegrinatge interparroquial de Girona a Montserrat, *Ramon Oller* 56

● QUATRE VENTS

- Crònica de Girona, *Josep Casellas i Jordi Font* 60
Crònica de Mallorca, *Pere Llabrés* 64
Crònica de Tarragona, *Jordi Figueras* 70
Crònica de Tortosa, *Joan Masip* 73
Crònica d'Urgell, *Antoni Mirabet* 75

● RETALLS

- Per Jesús Huguet i Josep M. Totosaus 78

FE I CULTURA POSTMODERNA

No podem deixar passar l'ocasió. El llibre de Josep M. Rovira «Fe i cultura al nostre temps» és, per damunt de tot, un llibre de pastoral. Ell mateix ens ho diu: «El meu propòsit ha estat, no tant d'exposar una confrontació ideal entre fe i cultura, sinó el de contribuir a plantejar i d'ajudar a resoldre un problema d'eclesiologia pràctica, per tant, pastoral» (p. 177).

El llibre de Mn. Rovira és el primer estudi global que es fa a casa nostra sobre la manera d'estar present i d'actuar l'Església en la societat actual. És per això que una revista com QUADERNS DE PASTORAL no podia deixar passar l'ocasió. Mai no podrem agrair prou a Mn. Rovira la seva preciosa aportació. I mai ningú no li podrà discutir el mèrit d'haver estat el primer. Però, Mn. Rovira no s'ha limitat a tallar la cinta o a donar el primer cop, sino que, amb la precisió i l'autoritat d'un gran teòleg, ha intentat d'esbossar i rupturar, almenys en els seus punts clau, el que pot ser el camí de sortida del país de la Gran Buidor. Estem segurs que l'estudi de Mn. Rovira serà una llavor fecunda que farà germinar tot un munt de reflexions i projectes successius. Per la nostra part, hem pensat que el millor que podíem fer era promoure un debat inicial entre els pensadors cristians que ens ajudés a aprofundir, contrastar i enriquir les aportacions de Mn. Rovira. Hem rebut nou contestacions prou interessants, que agraim vivament i que avui oferim als nostres lectors a la secció QÜESTIONS.

Josép-Maria Terricabras fa una saludable relativització de la postmodernitat, posant en qüestió la legitimitat del pensament dèbil en filosofia i la seva vigència en l'àmbit de la cultura popular. La lliçó més gran, diu, que podem treure de la crisi cultural és que els conceptes —ni els grans ni els petits— no salven. L'únic que salva són les realitats vives. I la funció de la raó i de la cultura és ajudar-nos a descobrir on està la realitat salvadora. Antoni Bosch i Àngel Castiñeira ens descriuen la postmodernitat i diuen que el camí que va de la Buidor a l'Esperança passa per una actitud mútua d'obertura i de diàleg entre cultura i cristianisme, que faci possible una síntesi respectuosa de l'emancipació cultural i del sentit transcendent. Joan Llopis presenta els tres factors que, al seu entendre, caracteritzen la cultura actual i que constitueixen una veritable dificultat, però també una oportunitat.

tunitat per a la fe cristiana: l'adveniment d'un nou tipus de comunicació social, la irrupció de l'esperit racionalista i positivista amb la mort de totes les mitologies i utopies i l'entrada en un període de postreligiositat. Joan Soler i Amigó ens alerta de la funció humanitzadora que l'Església, junt amb els altres sectors més actius i conscients de la societat, està cridada a exercir en una cultura produïda i «sponsaritzada» per les multinacionals, que segurament no es caracteritzarà pel seu sentit crític, participatiu, innovador, ni per la seva capacitat de transformació social. Joan Casañas analitza, a partir del mateix llibre de Mn. Rovira, els tres nivells en què es pot situar el discurs eclesiològic: el dels desigs, el dels principis i el de la vida real i concreta de les comunitats. Els tres són necessaris. Però només el darrer pot fecundar, renovar i donar contingut als altres. Els bons desigs i els principis, per grans que siguin, no salven! Manuel Pal, després d'esmentar algunes aportacions explícitament cristianes a la nostra cultura, analitza les diverses formes vàlides que té l'Església de fer-se present i d'actuar en el món. Josep Maria Fisa parla de moviments de «presència» i moviments de «mediació», tot presentant les reflexions que van fer una cinquantena de dirigents dels moviments especialitzats de Catalunya. Finalment, Miquel Barbarà pondera la necessitat de reflexions com la de Mn. Rovira i d'una estreta col·laboració entre pensadors i responsables de la pastoral per a poder elaborar una programació pastoral lúcida i amb perspectiva.

Pensem que el debat no ha fet sinó començar. I valdria la pena de no deixar-lo parar. I creiem que hauria de ser la Jerarquia la primera interessada a impulsar-lo. La nostra pastoral, immediatista, està mancada d'un òrgan col·lectiu pensant que ens il·lumini el camí, sobretot en els grans viratges de la història. Tots els pensadors cristians s'haurien de sentir interpel·lats per aquest greu interrogant: com fer present l'esperança cristiana en la cultura de la gran buidor? Mn. Rovira ens ha marcat uns punts fermes que la nostra pastoral no podrà mai posposar, si no vol derivar cap a camins espuris. Pensem, però, si no caldria completar l'estudi amb altres elements de reflexió més específics o conjunturals. O potser no. Potser l'única manera de fer llum en la gran foscor sigui simplement encendre-hi una llum, com sembla que vingui a dir Mn. Rovira: la llum de comunitats de fe i d'esperança. Però, com es pot fer això avui?

Aquest número de QUADERNS presenta altres aportacions.

El PÒRTIC reflexiona sobre la ruptura que ha protagonitzat el bisbe Lefèbvre.

Les QÜESTIONS —que contenen, com hem dit, el cos del número— es clouen tanmateix amb «Tres reflexions nacionals sobre l'Església catalana», que ens ha escrit mossèn Joaquim Pla, de Girona.

A TESTIMONI publiquem el text del parlament del senyor Albert Manent, Director general de difusió cultural, de la Conselleria de Cultura de la Generalitat de Catalunya, a l'acte d'homenatge a mossèn Pere Ribot que li van dedicar els capellans poetes el gener passat (vegeu QUADERNS, número 103-104, p. 103).

La secció OBRADOR presenta dos materials diversos. D'una banda, els objectius pastorals que l'arxiprestat de Mataró s'ha plantejat per als pròxims tres anys. D'altra banda, el pelegrinatge de les parròquies de la ciutat de Girona a Montserrat. Tots dos materials, ens sembla, poden proporcionar suggeriments ben aprofitables. Agraïm a Mossèn Josep Colomer, arxiprest de Mataró, i a mossèn Ramon Oller, rector de Sant Cugat, de Salt, que els hagin volgut escriure.

El número s'acaba amb QUATRE VENTS i amb alguns RETALLS. I arriba a finals de juliol, que és quan al Centre d'Estudis Pastorals comencem les vacances.

Bon estiu!

Jesús Huguet

PÒRTIC

EL «CISMA» DE LEFÈBVRE, UNA CLARIFICACIÓ SALUDABLE

El cas Lefèbvre, de què tant profusament s'ha ocupat la premsa, resulta paradigmàtic de les resistències que ha trobat —i continua trobant— el Concili Vaticà II en allò que té de més fonamental, que és l'esperit que el guiava, i que podem anomenar de desbloqueig i d'obertura: desbloqueig i obertura en les relacions entre l'Església catòlica i el món i la cultura moderns, i el moviment ecumènic, i les religions no cristianes, i la llibertat personal i íntima de cadascú (una adquisició irrenunciable de la modernitat), que es tradueix en termes de llibertat religiosa i que

té una incidència directa en les relacions Església-Estat, pel camí d'allò que l'Església catòlica espera de l'Estat en el terreny religiós i que significa la renúncia al vell ideal de la confessionalitat.

Des del principi del Concili, l'antic bisbe de Dakar va ser contrari a aquest esperit d'obertura, en nom d'unes tradicions, a les quals s'aferrava i s'aferra, i que qualifica abusivament de Tradició (amb majúscula) o, almenys, d'expressions evidents i irrenunciabls d'aquesta Tradició. No va ser sol. I no serà fora de lloc recordar aquí que, mentre se celebrava el Concili, apareixia ben clar i es deia obertament que la majoria de bisbes de l'Estat espanyol s'arreglaven amb la minoria de pares conciliaris a l'aula de sessions; és a dir, amb les posicions contràries a l'obertura.

Ara el bisbe Lefèbvre porta les seves posicions, esdevingudes intransigència, a una darrera conseqüència lògica: vol assegurar la continuïtat de la seva obra ordenant bisbes. I per a això tira al dret, i passa per alt la necessària autorització de la Seu Apostòlica. Amb la qual cosa se situa al defora de la comunió eclesial, segons les normes vigents, tal com estan recollides a l'actual Codi de dret canònic.

No deixa de ser significatiu i de presentar, fins i tot, uns certs aspectes dramàtics, que aquest trencament es produeixi quan la marxa de l'Església catòlica dibuixa, als ulls de molts —i no en falten símptomes prou clars— un moviment de replegament cap a posicions que s'allunyen d'aquella llibertat i aquella alegria amb què el que hem anomenat esperit conciliar es movia durant les sessions del Concili. I quan molts tenim la impressió que no hi ha envers l'ala esquerra de l'Esperit Sant —per dir-ho amb aquesta expressió imatjada del nostre bisbe Pere Casaldàliga— la tolerància, la comprensió i àdhuc la connivència que semblava haver-hi amb l'ala dreta. Però ens diu, al capdavant, on es troben, de debò, les posicions endurides. I posa Roma en un mal tràngol: després d'haver tingut amb Ecône unes

consideracions que no han estat tingudes, per exemple, amb l'Església holandesa o amb els teòlegs de l'alliberament —i amb altres i tot—, ja resulta ben poc galdós haver de reconèixer que és a Ecône on es produeix la ruptura. A l'hora de la veritat, el darrer i decisiu instrument de control del Vaticà —el nomenament de bisbes—, que va servir per neutralitzar els catòlics oberts d'Holanda, no ha estat acceptat pels catòlics conservadors d'Ecône.

No és, doncs, estrany que al Vaticà s'hagi tendit a majorar una ruptura que, al capdavall, no deixa de significar una clarificació saludable. Perquè massa condescendència i massa proclivitat haurien pogut portar l'Església catòlica a distanciar-se d'allò que ha estat —amb la teologia als dits— la seva màxima expressió al nostre segle: el Concili Vaticà II.

QÜESTIONS

DE LA CULTURA CRÍTICA A LA CULTURA DE CRISI

JOSEP-MARIA TERRICABRAS

Des de QUADERNS DE PASTORAL se'm demana una reflexió breu sobre el tema «Fe i cultura», revifat fa poc, a casa nostra, pel llibre *Fe i cultura al nostre temps*, de l'amic Rovira Belloso.

Tots som ben conscients —i en Josep M. Rovira se'n fa, explícitament, ressò— que la «i» que vol unir «fe» amb «cultura» planteja greus problemes de tot ordre. Molts d'aquests problemes formarien part del que el llibre anomena «infinites qüestions prèvies» (p. 14). He de confessar que les qüestions prèvies són de les que, a mi, més m'agraden. I, entre les prèvies, les que plantegen problemes sobre la

fonamentació del coneixement. En aquest sentit, em confesso un «fonamentòleg» descarat. Dic això per ajudar a entendre que, en la meua petita aportació al debat, no entri en moltes qüestions, sinó que em quedi al pas de la porta. Em limitaré, doncs, a enunciar unes quantes observacions, que organitzaré segons l'índex següent: dedicaré el punt 1 a l'anomenat «pensament postmodern» —plantejaments (1.1), conclusions (1.2) i crítica (1.3). El punt 2 farà una referència a la cultura no filosòfica. En el punt 3 formularé un parell de reflexions finals.

1. PENSAMENT POSTMODERN

L'anomenat pensament «postmodern» no ha acabat de rebre una caracterització gaire precisa. La descripció per via negativa que se'n fa sovint, així com l'autopresentació com a «pensament dèbil», no acaben d'ajudar massa, ja que són, elles mateixes, força vagues i dèbils. N'assajaré, tanmateix, un esbós.

1.1. Plantejaments

El pensament postmodern es presenta per contradistinció amb el pensament modern, al diagnòstic del qual dedica la major part dels seus esforços. El diagnòstic vindria a ser, a grans trets, aquest: la cultura moderna —eminentment crítica i sòlida, tant en els seus fonaments com en els seus objectius— ha entrat irremeiablement en crisi. Perquè han entrat en crisi els grans valors del pensament modern, representats paradigmàticament per una mena de «santa aliança» entre: la veritat (raó lògica), el progrés (raó política o dialèctica) i la fonamentació última (raó metafísica o teològica). Així, el que, en definitiva, ha entrat en crisi és la raó i, amb ella, la seva gestora més activa: la lògica. (Això mateix potser també es podria expressar dient que ha entrat en crisi el principi: «verum, bonum et unum convertuntur» —«la veritat, la bondat i la unitat convergeixen»).

El llenguatge mateix, doncs, i el pensament, han entrat en crisi. No, però, en una crisi instrumental —com quan entra en crisi un determinat llenguatge cinematogràfic, poètic o científic, per exemple—, sinó en una crisi radical: la de la *capacitat* del llenguatge i del pensament per descriure (la veritat), per avaluar (el progrés) i per argumentar (justificacions i legitimacions).

1.2. Conclusions

Però una cosa és el diagnòstic, i una altra, són les conseqüències que se'n treguin. Heus aquí, esquemàticament, algunes de les conseqüències tretes pel pensament postmodern:

1.2.1. Tot el pensament modern (metafísic o científic, essencialista o fenomènic, legitimador o/i revolucionari) està ficat en un cul-de-sac que, com a tal, no té cap sortida, ni endavant (o «progressista», perquè la crisi és justament de progrés), ni paral·lela (o alternativa, perquè la crisi és justament total). I és que ningú no es pot oposar *realment* a la pretensió totalitzadora de la raó, si ho fa des de la mateixa òptica i amb les mateixes armes de la raó totalitzadora. El poder omniabsorbent de la raó es regenera constantment i acaba —crònic Moloc!— engolint tothom, fills i forasters. No queda, doncs, cap sortida; només és possible un canvi radical en l'orientació del pensar.

1.2.2. És per això que s'ha de renunciar a qualsevol tipus de pretensió, prejudici o preferència que es presenti com a racionalment superior. S'ha de renunciar a veritats, fonaments i metes pretesament definitives. El somni de la raó ja no es pot allargar més, justament perquè no és un somni sinó un deliri. Quin somni? Quin deliri? El de la distinció entre somni i realitat. Encara que es despertés, la Bella Dorment ja no abandonaria el conte. El conte o la història? Tant se val. ¿O és que és més important la raó de la història que el sentiment del conte?

La casa de l'ésser és plena de raons, i els seus fonaments trontollen. Qui no en surti de seguida, acabarà inútilment colgat per l'edifici. Això sí, farà companyia a Descartes. I a tots els altres.

S'ha de recular, doncs. S'ha de mantenir a ratlla la raó, perillosa sempre, tant quan et cobreix com quan et colga. I això vol dir fer marxa enrere, acceptar la debilitat de la raó, de tota raó. Potser així es descobriran nous àmbits, eines i racons. Perquè, l'endemà, l'únic pensament encara possible serà un pensament dèbil, recelós davant dels sistemes, sensible a la pluralitat i a les diferències, a allò que és il·lògic i incommensurable.

1.3. Crítica

Voldria afegir ara uns punts breus de comentari a 1.1 i a 1.2:

1.3.1. El diagnòstic postmodern (1.1) em sembla parcialment correcte. Certament, hi ha hagut un pensament filosòfic —a vegades molt brillant— que ha denunciat —sovint amb gran encert— la crisi de la raó. Aquest, però, ni és *tot el* pensament filosòfic contemporani, ni

tot el millor. (El fet de ser, més o menys, l'últim», tampoc no li dona cap força especial.)

1.3.2. És cert també que la racionalitat ha exhibit sovint «pretensions totalitzadores», teòriques i pràctiques (1.2.1). Els deliris de la raó poden, certament, engendrar monstres. I n'han engendrat. Però *no sempre*. I aquest fet desacredita, per si sol, la tesi del poder irremeiablement devorador i prepotent de la raó moderna. Si la raó no es mostra ni insensible ni impotent enfront dels seus excessos o limitacions, ¿se li pot negar capacitat de redreçament? I si se li nega aquesta capacitat, ¿no s'està jutjant el tot per la part? És a dir, ¿no s'està caient en un prejudici essencialista semblant al que es critica? El pensament postmodern hauria de començar aquí a fer les distincions adequades. Si no, es mourà encara en el terreny del pensament metafísic.

1.3.3. El pensament postmodern rebutja, com a injustificable, tot tipus de pretensió, prejudici o preferència que es vulguin presentar com a racionalment superiors (1.2.2). I és que, segons ell, no hi ha cap punt fix, cap criteri bàsic, que justifiqui la pretensió. Ara, però, està acceptant un criteri, el relativista, que ve a dir això: *qualsevol* criteri és, per principi (és a dir, en sentit *absolut*), un *bon* criteri. Observem, però, que així es cau en una contradicció lògica; perquè, per funcionar bé, el principi relativista ha de partir de la seva validesa *absoluta*. Si no, hauria de permetre la vigència simultània d'altres criteris, sobre els quals no podria fer judicis de valor, i quedaria, per tant, condemnat, com a criteri, a la irrellevància. (Heus aquí una curiosa paradoxa: l'únic relativisme realment efectiu és el que no és purament relativista.)

Resumiré aquests tres punts de crítica: el pensament postmodern representa una determinada línia del pensament contemporani, que no és, en absolut, unànime (1.3.1); la crítica que fa a la raó, no és prou matisada i sembla recaure en posicions essencialistes (1.3.2); tanmateix, adopta el relativisme teòric, que sempre resulta difícilment operatiu (1.3.3).

2. CULTURA POPULAR

Pel que acabo de dir, ja es veu que no crec pas que la situació actual de la *cultura* quedi prou ben enfocada a partir del pensament postmodern. Però és que, a més, no podem oblidar que, al costat, i més enllà, de la (complexa) «cultura filosòfica», hi ha encara el que —ara també amb molta vaguetat— podem anomenar «cultura popular». És la formada per tot allò que les dones i els homes d'un determinat grup humà diuen, esperen, creuen, estimen, saben, ignoren, odien, celebren,

suporten. És a dir, tot allò que aquestes persones viuen i diuen i, és clar, pensen. Tanmateix, el pensament té normalment, entre elles, un paper ben diferent al que té entre els «pensadors professionals». El «pensament popular» acostuma a ser molt més implícit. I les crisis d'aquest pensament no acostumen a ser —via argumentativa— crisis d'allò que pensen, sinó més aviat —via experimental— crisis d'allò que fan o senten. D'aquí que el pensament filosòfic només sigui capaç d'esdevenir «popular» quan és capaç d'influir decisivament en la manera de viure de la gent.

Potser ara se'm dirà que, justament en aquest sentit, el nostre món ho és molt, de «postmodern». ¿No ha sofert canvis importants, sobretot en els últims decennis? Avui —se'm podria dir— és força corrent, per exemple, parlar d'«estètica i ètica postmodernes», o experimentar una sensació generalitzada de «relativisme» —sobretot en el camp dels valors—, o observar un rebuig creixent de la «metafísica», de les creences de tota mena, també de la creença en Déu. ¿No són això símptomes d'una mentalitat postmoderna? Perquè si ho són, potser s'haurà de dir que no hi ha tanta distància com sembla entre la «cultura filosòfica» i la «cultura popular».

En primer lloc, s'hauria de veure si l'aplicació de l'adjectiu «postmodern» a moltes manifestacions de la vida quotidiana (vestits, costums, expressions, vivendes...) no és un abús de llenguatge, en bona part potser explicable pel fet que la mateixa indefinició de «postmodern» sembla facilitar un ús vague i indiscriminat del terme. El que de cap manera no s'hauria de fer és pensar que és postmodern tot el que s'anomena «postmodern»; ni tan sols s'hauria de creure que sempre s'usa «postmodern», ja se sap què es vol dir.

Passo ara a examinar l'argument que deia que se'm podria fer. Els exemples donats a favor de l'argument em semblen correctes. Ara bé, es tracta d'exemples que —ni per raons *socials* ni per raons *pràctiques*— no semblen pas oferir un recolzament suficient de la tesi que la cultura popular és postmoderna. Quan parlo de raons *socials*, vull dir que hi ha algunes vivències quotidianes —per exemple l'estètica o l'ètica «postmodernes», si és que se sap què es vol dir amb això— que responen a experiències de grups humans molt limitats. Sovint es tracta de grups d'élite, i això pot fer pensar en grups poc amplis però molt «influent». L'experiència mostra que les influències d'aquests grups es mouen a nivells econòmics o polítics; culturalment, en canvi, són grups que més aviat tendeixen a ser relativament impermeables i inacessibles. Quan parlo de raons *pràctiques*, vull dir que, si bé moltes experiències populars —per exemple, un cert relativisme axiològic o l'ateisme pràctic— poden resultar aparentment coincidents amb algunes afirmacions filosòfiques, tanmateix, es tracta sovint de mani-

festacions que tenen *significats reals* molt diversos en les vides d'uns i altres protagonistes. Per exemple, és freqüent trobar que l'ateisme pràctic popular no és pas incompatible amb l'acceptació teòrica de la divinitat i d'altres éssers, més o menys espirituals; o que un cert relativisme axiològic, en alguns camps, conviu amb l'acceptació de valors absoluts —d'ordre familiar, patriòtic, comercial, etc.— en altres camps. Sembla, doncs, que, quan es miren concretament, aquests exemples no avalen pas l'existència d'un pensament postmodern ampli i influent en la cultura popular. És clar que, per confirmar-ho o desmentir-ho, s'haurien d'emprendre investigacions àmplies i específiques. De moment, però, em sembla lícit afirmar que, si no ens deixem enganyar per expressions superficialment semblants, els indicis reals que tenim no afavoreixen aquesta aliança.

3. REFLEXIONS FINALS

El recorregut que hem fet fins aquí és breu, però ens ofereix una perspectiva relativament complexa. Hem vist que el pensament postmodern, en mostrar els límits del pensament postmodern, en mostrar els límits del pensament modern i de la «cultura crítica», posava al descobert la «crisi de la cultura». D'altra banda, la cultura popular ens mostrava elements extraordinàriament diversos —si es vol, moderns i postmoderns—, difícilment classificables i organitzables en esquemes simples.

En consonància amb les crítiques i consideracions ja fetes, voldria ara observar que, si bé és cert que la nostra època s'ha tornat conscient dels límits de la seva «cultura crítica», tanmateix no resulta fàcil —almenys no m'ho resulta, a mi— d'acceptar dèbilment la «crisi de la cultura». Crec que justament la crisi és també un repte cultural, amb el qual potser haurem de viure i morir. Per això m'estimo més apostar per una «cultura de crisi».

La reflexió sobre aquesta cultura exigeix temps i esforços. De moment, però, voldria subratllar un aspecte que em sembla d'importància capital. Potser la lliçó més important que es pot treure —i que no s'acostuma a treure— de la crisi cultural és justament que ni la raó ni cap dels grans —i llargament venerats— conceptes del pensament occidental no són definitius, no són absolutament segurs, absolutament fiables. O si es vol: que *els conceptes no salven!* (En això cal ser molt més radical que els postmoderns: perquè no salven els conceptes grans ni tampoc els petits. La raó no salva ni quan és dèbil.)

Aquesta és —em sembla— l'autèntica gran intuïció que hi ha dar-

rera la idea de «buidor», de «gran buidor». I algú dirà: «Sí, però, aleshores Déu tampoc no pot salvar!» ¡Bé, el *concepte* de Déu, certament no! Perquè *tots* els conceptes són ídols que han quedat radicalment desacreditats. Només les *realitats vives* poden salvar. Els conceptes —i el llenguatge— només ajuden a formar, informar, conformar, deformar i reformar aquestes realitats. La tasca de l'home, i de la cultura, consisteix a descobrir on és realment la salvació, on és la vida, on és allò que val la pena. Heus aquí el repte de totes les ofertes. Heus aquí el risc de cada elecció. Heus aquí el pòsit de fe que —més enllà dels conceptes i dels sistemes— hi ha d'haver en cada opció.

Des d'aquest punt de vista, gairebé es podria dir que és justament ara, en els nostres dies, quan la cultura s'està fent bona notícia, evangeli. Ni la cultura, però, ni l'evangeli, no són encara la salvació. Tot just l'anuncien. Així s'entén que la nostra cultura sigui, abans que res, una cultura d'anuncis, una cultura més aviat «angèlica». Que arribi a ser, o no, «ev-angèlica» només dependrà de la seva capacitat d'acostar a la salvació. Això, però, no ho pot pas aconseguir qualsevol anunci. No, per descomptat, aquell que torni a anunciar *conceptes* pretesament salvadors!

(Qui sap si aquests pensaments no poden també ajudar a replantar, per exemple, l'antic i difícil tema de la «transcendència». Potser ja no cal que hi hagi *conceptes* transcendentals. ¿O és que és més transcendent el concepte «Déu» que el concepte «home»? ¿Es pot respondre amb un «sí», i acceptar, alhora, que Jesucrist és Déu i és home? Bé, però, ¿i les *realitats* transcendentals? ¿En podrem parlar encara, sense conceptes transcendentals? Les preguntes s'apilonen. Deu ser un bon senyal.)

* * *

He començat amb una constatació trivial i acabo amb una altra de semblant: que no hagi tractat *directament* la relació fe/cultura no significa pas, és clar, que no hagi tractat la *relació* fe/cultura. Perquè encara que m'agradi de quedar-me a *qualsevol* porta, sé perfectament que *cada* porta és sempre la porta d'*una* casa, no de *qualsevol* casa. I tot i que és cert que qui es queda a la porta, a vegades, es queda a fora, també ho és que, sovint, acaba fent de porter. (No cal dir que un porter pot fer favor, però també pot fer nosa.)

LA POSTMODERNITAT DES DE LA FE

ANTONI BOSCH

Advertiments previs

Pel que fa a la meua breu aportació en aquest debat —i tal com m'ha estat demanat— em limitaré a la situació cultural actual, és a dir, al que mossèn Rovira qualifica amb encert com «la cultura de la Gran Buidor». Abans, però, voldria fer alguns advertiments.

De sempre la comunitat creient s'ha plantejat la relació fe-cultura, sobretot a través dels seus teòlegs, perquè fer teologia no és altra cosa que parlar de Déu als homes de cada present, deixant parlar Déu i els homes, és a dir, posar en comunicació (comunió) Déu i l'home. Dificil tasca d'equilibri entre el parlar i el deixar parlar (escoltar), entre el discurs sobre Déu i la pregària, entre l'anàlisi crítica de la cultura i el testimoniatge. No es parla de la postmodernitat perquè està de moda parlar-ne sinó perquè és el present que tenim al davant com a repte.

Tampoc no resulta ser cap esnobisme el gest de mossèn Rovira que, sabedor de la seva missió teològica i fidel a la tradició eclesial de posar en relació fe i cultura, s'ha preocupat de sempre —llegim els seus escrits!— de dinamitzar i actualitzar aquesta relació.

Dins el món eclesial, i també a casa nostra, d'altres teòlegs s'han preocupat del tema, encara que des d'altres perspectives. Recordo, ara, el llibre del pare Lluís Duch *Religió i món modern* on intenta reflexionar sobre «la legitimitat religiosa del temps present». La mateixa *Història de la Teologia cristiana* del pare Evangelista Vilanova, en curs de publicació, pretén mostrar al present, historiant-la, aquella relació. I finalment: la destresa de mossèn Rovira, home de fe profunda i de vastíssima cultura, la qual cosa li confereix sobrada autoritat moral per a emprendre la temàtica, rau en el fet d'haver trencat el glaç, d'haver-se atrevit a posar obertament la qüestió portes enfora de la comunitat eclesial i, alhora, portes endins, possibilitant un diàleg tan necessari com engrescador. La seva aportació al darrer número de la «Revista de Catalunya» (núm. 16, febrer de 1988) n'és, a més del llibre, una bona mostra. Vagin per endavant la nostra felicitació i el nostre encoratjament en aquesta comesa valenta i de cap manera —voldríem— solitària. Podem dir aquí allò que Jaume Lorés deia en el «Pròleg per

a seglars» al llibre de mossèn Rovira *Estudis per a un tractat de Déu*: la feta portarà cua!

Crisi omnisectorial profunda

Que avui, i sobretot a Occident, vivim immersos en una crisi omnisectorial profunda, ja ningú no ho posa en dubte. Que avui sorgeixen noves maneres d'entendre i guiar-se en el món, plasmades en diversos àmbits culturals i aplegades sota l'etiqueta de «postmodernitat», tampoc ningú no ho ignora. Que alguns s'esforcen a vertebrar racionalment aquesta nova mentalitat (Vattimo, Lyotard,...) des de dins de la postmodernitat, és ben evident. Que des de la fe també hi ha una preocupació genuïnament teològica per la postmodernitat, és aquí on som.

El llibre de mossèn Rovira pretén, a partir de l'anàlisi d'alguns fets culturals significatius (sectorials i globals), ressituat la fe dins la comunitat creient i en relació a la nova societat neoindividualista, tecnològica i permissiva, i afrontar el difícil problema de l'«aculturació». El discurs teològic que s'hi teixeix esdevé lúcidament crític i esperançador: creients i no-creients, ens podem retrobar, un cop purificats de les nostres insuficiències, en una altra «postmodernitat», aquella que possibilita el «sentit transcendent» de l'activitat humana en tots els àmbits de la cultura i no quedi atrapada en un nihilisme d'arrel nietzscheana-heideggeriana que engendra «la Gran Buidor» (el no-res pel no-res).

El diagnòstic cultural de mossèn Rovira podria semblar exagerat. Amb els fets que ell analitza, tant els sectorials com els globals, potser no s'hi pot endevinar un altre diagnòstic, per bé que se'n poden discutir les causes. No ens sembla, doncs, exagerat sinó realista, en els sectors examinats. Una altra qüestió és si perviu una altra cultura, en sentit ampli, no sostinguda per l'«immanentisme» actual. Ens sembla que no i, en tot cas, no té pes específic suficient com per determinar-ne l'abast i la seva capacitat d'influx. És cert que el model postmodern és un model cultural urbà, fill de la problemàtica de la ciutat (i de la dels Estats de l'impossible benestar), però això no significa que en forma comunicativa directa (música, llibres, premsa, vídeos, exposicions,...) o indirecta (a través dels mitjans instantanis de comunicació) no arribi a tothom, i que es vagi covant una mena d'«inconscient cultural» incapaç fins i tot de dissenyar noves utopies «significatives» per a la humanitat tecnològica que es va dibuixant. L'immanentisme nihilista es reclou en ell mateix en un individualisme insolidari, mogut per les al·lucinacions d'un etern present que retor-

na sobre ell mateix sense història i, per tant, sense esperança. S'han escapat terme i origen en nom d'un present «no-sentit», «in-significat», que perviu en constant situació hipotecària (fins i tot econòmicament), i no espera de res més que del plaer de l'instant. Així el viure i la vida esdevenen un afegit d'instants deslligats (sense memòria), sense suport on recolzar els actes. I així no es pot esdevenir humà perquè no es pot estimar (ni odiar): no hi ha de què. L'amor (com l'odi) necessita la temporalitat i la història, necessita origen i terme. El temps permet descobrir i vetllar «passions» i «raons». Cal estimar i saber que s'estima; cal que algú t'estimi i saber que algú t'estima, i d'això fer-ne memòria. I en aquest discurs crític de la temporalitat i de la història, la teologia té coses a dir-hi, i no pas poques! Això sí, cal una anàlisi autocrítica primer, i comprensiva i alterocrítica després. És el que pretén posar en joc el discurs de mossèn Rovira.

En definitiva, creure en el sentit —que només es forja en el temps i la història— possibilita l'esperança en un nou paradigma cultural on sigui possible solidàriament desplegar una nova humanitat per a l'home, aquella en la qual la solidaritat esdevingui fraternitat.

Escoltar i demanar, després, la paraula

I per tal de posar en joc i sotmetre a diàleg la «Gran Buidor» i el «Sentit transcendent», cal entaular els fills i els hereus del maig del 68 amb els fills i els hereus del desembre del 65 (alguns, fills de tots dos moments). Uns i altres amb ganes i coratge per atrevir-se al respecte mutu («fer les paus», diu mossèn Rovira) com a plataforma per a crear lentament i serena una nova cultura paradigmàtica del «sentit» (amb minúscula!). Als creients i als teòlegs ens pertoca passar de les minúscules a les majúscules. Amb les minúscules, però, podrem, almenys, disposar de l'alfabet sencer, i així oralment (que no per escrit) ens podrem respectuosament entendre. Primer l'home va parlar, després inventà l'escriptura. I no fou fins molt més tard que organitzà les gramàtiques i les ortografies. El dinamisme de la cultura humana comporta riscos i fins fallides, sobretot si no hi ha continuïtat (i a casa nostra s'ha passat de la neoscolàstica al marxisme, als neopositivismes i a les postmodernitats, sense passar per la modernitat a fons). Cal, doncs, no fer parèntesis culturals, i escoltar a fons totes les cultures. També la «postmodernitat». I escoltar no vol dir no poder demanar, després, la paraula. El que reclama, amb encert mossèn Rovira, és que l'hi concedeixin (que ens la concedeixin). El cas que els interlocutors en faran depèn en bona part de l'estil de vida (testimoniatge) que hom porti. I aquí també hi ha bona feina. Doncs, som-hi!

ESPERANÇA I BUIDOR

ÀNGEL CASTIÑEIRA

Un autèntic repte

Hom podria creure que l'importantíssim discurs de Rovira Belloso sobre el tema de la cultura és encara més interessant perquè inaugura si més no des del camp de la teologia i a casa nostra una aportació significativa. Hem de dir, però, que aquesta inauguració ho és només de portes a fora (de l'Església), és a dir, exotèricament, car, com el mateix Rovira recorda, el tema ha estat en ell motiu de constant preocupació, almenys des del 1970, com així ho manifesta en diverses publicacions que pel públic a què anaven adreçades i pel lloc on eren publicades no podien per força cimejar en el bell mig de l'àgora cultural laica. Direm, doncs, que ultra la pròpia vàlua d'aquest nou llibre, el mèrit de Rovira rau precisament a haver afrontat el diàleg obert sobre el greu moment actual amb la resta de vessants culturals públiques. Així, el saludable desacomplexament que traspua el text, la consciència —inaudita encara entre molts cristians— de saber que hom escriu des del món de la fe però havent assumit plenament l'esperit de la modernitat, fa del seu llibre un autèntic repte, tant per als cristians com per als no cristians en aquesta situació de desclosa que ens ha tocat de viure.

L'absència del tema «Déu» en la cultura

Tant pel que fa a aquest darrer llibre com a altres d'anteriors hi ha, al meu entendre, en Rovira Belloso una autèntica preocupació: l'absència —després del Concili, no pas a causa del Concili— del tema «Déu» en la cultura. Si el símptoma històric del secularisme ha estat l'oblit de Déu o del problema religiós com a tema d'estudi, ¿com, doncs, serà possible que la teologia pretengui avui ocupar un lloc entre la resta de sabers? Des d'aquesta perspectiva el discurs religiós esdevé o antigalla històrica o reducte aïllat d'especialistes. A Catalunya i també a la resta de l'Estat l'adveniment de la democràcia i a l'ensem la imperiositat d'una generació filla de la postguerra d'assolir plenament el món històric modern va fer que el tema religiós es desvinculés com

a subcultural de la pròpia cultura civil. L'abandó de la transcendència, la sospita projectada a tot metarelat absolutitzador i sagrat pel que té d'intolerant i ofegador (la «violència del sagrat», digué René Girard), el record d'un discurs religiós emparentat amb les forces més conservadores i immobilitistes que mai no acabà d'acceptar del tot l'estadi emancipatori de la modernitat, tot plegat contribuï de valent a l'aïllament de la cultura eclesiàstica.

Tanmateix, en llençar per la borda el cotxet hom llençà també la criatura. Els resultats, com tan bé descriu Rovira, són avui esfereïdors: una dimensió cultural i humana incapaç d'enlairar-se més enllà dels resultats empírics o dels beneficis materials del present. Això és, sens dubte, la cultura de la Gran Buidor. El testimoniatge cru d'un nihilisme teòric i pràctic incapaç de problematitzar-se. «Què és amor? Què és creació? Què és anhel?, així pregunta el darrer home, i parpelleja», deia el Zaratustra de Nietzsche. El darrer home profetitzat pel filòsof vitalista personifica avui «la insuportable inconsistència de l'ésser», el sentiment banal de la vida.

Des de la descripció tràgica d'aquest panorama Rovira proposa sortir d'aquest cul de sac fent una doble invitació, que en realitat no és res més —com ell diu— que una «síntesi de contraris» que sofreix en pròpia carn. Per un cantó convida des de dins de la institució eclesial el pensament cristià a assumir plenament la dimensió d'emancipació de la modernitat. Aquest ha estat sovint —diu— un acord difícil d'imaginar. Per un altre cantó, s'adreça a la resta d'àmbits de la cultura tot proposant des del cristianisme la inauguració del principi esperança. La inauguració d'aquest principi al bell mig de la cultura moderna passaria per substituir una secularitat entesa com a anticlericalisme a una secularitat respectuosa i procliu vers la religió. Si l'Església, doncs, és capaç de no posar pals a les rodes de l'aventura humana, i si la modernitat es fa porosa a la recerca del sentit amagat i transcendent de la vida religiosa i cristiana, llavors la substitució de la Buidor per l'Esperança podria significar en aquest fi de segle la millor resposta a la importància del pensament dèbil actual.

Cal dissenyar una ideologia-marc

He de constatar, per últim, que la irreversible mutació civilitzatòria que ens ha tocat viure i el seu grau de complexitat ens han agafat, a la majoria, orfes de nous conceptes. És així perquè el desarranjament patit respon a una sensació general de defalliment, com si haguéssim ultrapassat un determinat punt de reversibilitat de la pròpia modernitat i els seus valors. Serà això la postmodernitat? No n'estic

del tot segur. En qualsevol cas, vivim tots la incomoditat d'un males-tar cultural que reflecteix l'exhauriment d'un espai cultural envellit. Per força, doncs, caldrà dissenyar en el futur immediat una mínima ideologia-marc. En la redefinició dels valors que orientaran la cultura de l'avenir, l'experiència de la transcendència i la mateixa cultura cristiana han de saber apostar fort. Es tracta, en definitiva, de justificar l'experiència del sagrat com a font valuosa. Es tracta d'incorporar al nou discurs cultural tant l'experiència humana de la immanència com la també experiència humana de la transcendència. Perquè ambdues no estan en contradicció, sinó que quan l'home completa l'autèntica trans-cendència és quan desenvolupa l'home sencer.

TRES FACTORS DE LA CULTURA ACTUAL

JOAN LLOPIS

La situació cultural actual —limitant-nos al món occidental— es troba marcada, al meu entendre, per tres factors importants.

Nou tipus de comunicació social

S'ha produït l'adveniment d'un nou tipus de comunicació social, caracteritzada per l'ús dels mitjans electrònics. Aquests nous mitjans no signifiquen únicament un canvi d'instrumental, en relació amb els mitjans d'altres èpoques, sinó que determinen una mutació de la mentalitat individual i col·lectiva de les persones que els utilitzen. S'acostumen a assenyalar tres grans èpoques o eres en el camp de la comunicació: l'era de l'oralitat», caracteritzada perquè el mitjà emprat és la paraula oral; l'era de l'escrituralitat», en què es fa servir la paraula escrita, i l'era de l'electronalitat», que és la que comença actualment, amb la invasió dels instruments electrònics de comunicació.

Actualment, paraules com «lectura», «memòria», «comunicació», etc., estan canviant de significació, i això introdueix una nova manera de situar-se davant la realitat. Ningú no sap encara quin aspecte tindrà la cultura «electrònica», sobretot perquè durant força temps subsistiran la cultura «oral» i la cultura «escrita» (les quals, d'altra banda, potser no desapareixeran mai del tot), però és evident que serà una cultura qualitativament diferent d'aquestes dues. L'interrogant més gros que planteja l'adveniment d'aquest nou tipus de cultura és si contribuirà a una major «humanització» de les relacions entre els homes o si, al contrari, desfermarà uns processos de «despersonalització».

Pèrdua progressiva de la ingenuïtat o innocència cultural

Amb això vull al·ludir a la situació creada per l'incessant avenç de l'esperit racionalista i positivista, el qual ha conduït a la liquidació de totes les mitologies i de totes les utopies, siguin del caire que siguin. Fa poc encara es creia —culturalment parlant— en el progrés, per exemple, o en la llibertat, o en la democràcia, etc. Ara, cada cop

més van desapareixent els horitzons mítics i utòpics, i tothom es limita a adaptar-se als «realismes» i «possibilismes» que estiguin més a mà.

Encara que aquesta situació hagi estat provocada pel triomf de la raó científica —i la seva conseqüència, la tècnica avançada— no podem dir que els homes actuals creguin en el mite de la ciència o de la tècnica: simplement es limiten a aprofitar-se dels progressos científics i tecnològics per a viure d'una manera més còmoda. És cada cop més difícil de desvetllar il·lusions i esperances, que no estiguin centrades en l'elevació del nivell de vida material. Si de cas, hi ha una dimensió que —si bé també es troba molt mediatitzada per interessos econòmics— encara pot presentar-se com a desvetlladora d'il·lusions: es tracta de l'esport, el qual en moltes ocasions funciona com l'única realitat capaç de conferir ideals als individus i d'agermanar els pobles.

Entrada en un període de postreligiositat

No es tracta solament de postcristianisme sinó també de postpaganisme religiós, i això, a desgrat de certs fenòmens esporàdics de reviviscència d'una espècie de sentit religiós (que més aviat hauria d'anomenar-se «nostàlgia del sagrat o del meravellós»).

La cultura actual s'edifica al marge (no necessàriament en contra) de la religió, sigui quina sigui. En certa manera, es troba en la mateixa situació espiritual que reflecteix l'obra de Marguerite Yourcenar, *Memòries d'Adrià*, en la qual es dibuixa la figura de l'emperador Adrià com a paradigma de l'home desvinculat vitalment de la religió com a dimensió estructurant de l'existència. Adrià es troba en un moment històric en què les divinitats paganes han perdut vigència, el Déu dels jueus és vist com una font de fanatisme i el cristianisme encara no ha incidit en el món civilitzat: Adrià viu el drama de l'existència humana sense cap referència vital ni als déus ni a Déu, sinó únicament amb els recursos de la seva pròpia humanitat, i és capaç de viure'l amb lucidesa i sense dramatisme, tal com es veu en la frase que clou l'obra: «Procurem entrar en la mort amb els ulls oberts...» Em sembla que són molts els homes i les dones d'avui que es troben en aquesta situació cultural: han après de viure humanament sense Déu i sense la religió. És evident que la fe cristiana troba dificultats a l'hora de fer-se present i operant en un món cultural marcat per aquestes tres característiques, però també és possible que la situació esmentada representi una «oportunitat» per a un cristianisme renovat.

EL «SECTOR QUATERNARI», UN REpte PER ALS CRISTIANS

JOAN SOLER I AMIGÓ

És possible l'aculturació de la fe en «La gran buidor»?

La lectura del llibre *Fe i cultura al nostre temps*, de Josep M. Rovira Bellosó, ha estat per a mi el desencadenant d'una reflexió fonda sobre la fe, la cultura i el nostre temps. Calia una aportació així, completa, documentadíssima, lúcida i compromesa per ajudar a interpretar, a entendre, a entendre'ns. Crec que som realment en la cultura «de la gran buidor». I també, al mateix temps, i per semblants causes, en una societat des-moralitzada —en el doble sentit del terme—, sense utopies ni preguntes sobre la utopia, on la política, sense una utopia i sense una ètica, es mou i actua també «en la gran buidor».

Hi ha una pregunta que resumeix tota la preocupació, tota la sol·licitud, tot el repte del creient davant el nostre món d'avui: «¿És possible l'aculturació de la fe en una societat neoindividualista, tecnològica i permissiva?». Jo no sé fins a quin punt és possible aquesta aculturació en «la gran buidor». Però penso que sí que són possibles i necessaris la presència i el so de la Paraula en aquesta buidor: cal obrir camins en el desert, cal que la Paraula hi sigui pronunciada.

Darrerament copso diversos moviments de recerca intel·lectual i ètica, des d'una fonda preocupació humanista, d'una axiologia per al nostre temps: sobretot per a les nostres escoles, que és un dels àmbits amb què professionalment connecto de forma més immediata. Comprenc —i m'hi sento compromès— aquesta inquietud pedagògica més enllà o més al fons de l'estricta professionalitat docent. La nostra generació ha passat i viscut críticament tot un procés, des d'un cristianisme dogmàtic après des de la submissió intel·lectual i moral, en un context cultural de cristiandat, des d'una heteronomia, fins a un estadi intel·lectual i moral autònom, des dels deu manaments fins a la llibertat de l'Esperit, amb tot el risc existencial, l'aventura i la creativitat que això comporta. Hem seguit un llarg trànsit, com qui diu, des de l'Antic Testament fins al novíssim... Però la generació dels nens i nenes, dels nois i noies d'avui, ha partit no pas d'un Antic Testa-

ment sinó, gairebé, de «la gran buidor», d'una absència de sentit i d'utopia, d'una manca de continguts i de valors. ¿Pot haver-hi educació sense guiatge o exemplaritat, sense valors a transmetre o a suscitar? En canvi, la institució escolar ha passat a ser conduïda per ensenyants en lloc d'educadors, ha anat abdicant el mestratge, la tasca humanista, en un procés paral·lel a com la cultura s'ha anat buidant de sentit.

Torno a sentir dir que «cal un rearmament ideològic», que «l'educació no pot ser neutra», que «s'ha de bastir una nova axiologia»... ¿És això pura reacció?, ¿o un sector resistencial enfront la voràgine del gran buit?, ¿o l'inici d'una nova presa de consciència? No estic gens segur que sigui això darrer: dependrà de quina generació ho digui, de si és la mateixa dels seixanta o la de la joventut actual.

Però hi ha una altra qüestió que em preocupa fortament i que intentaré de posar a la vostra consideració. Hauré de resumir i simplificar molt, per mor de l'espai de què dispo. Ja me n'excusareu...

Estat del benestar, societat de consum i mass-media

La crisi econòmica ha soscavat els fonaments i les possibilitats del *welfare state*, «l'Estat del benestar». Els Estats ja no poden assumir els serveis socials i culturals que prometien i menys acréixer-los. I, això no obstant, la filosofia d'aquest «Estat del benestar» ha calat a fons en la societat actual, les demandes i reivindicacions no minven. I els Estats no poden confessar incapacitat ni equivocació, ni volen renunciar a aquest concepte.

Societat de consum i *mass-media* influeixen poderosament en tots els àmbits del nostre viure. La competitivitat entre els productes de mercat se serveix de l'arma de la publicitat, fins avui considerada estadísticament inexorable: a tal inversió en publicitat corresponen tal volum de venda i tals beneficis. Però avui es perceben un sostre i un canvi de situació: la competència accentua la uniformitat dels productes, i el recurs a la «novetat» i a la «diferència» ja no és real i no obté ni la credibilitat ni els resultats previstos. La competitivitat s'ha de jugar segons altres criteris i en altres camps: no tant publicitat del producte com prestigi de la marca, el qual s'adquireix a través del mecenatge cultural —la «sponsorització» de l'esport, finalment, no sembla atorgar aquest «prestigi», i no té el poder selectiu que confereix la «cultura»: i cal adreçar-se selectivament a un públic, no pas indiscriminadament, com fa la publicitat. El mecenatge cultural tendeix a exclusivitzar les marques poderoses, les multinacionals, i bandeja les empreses petita i mitjana, que no poden competir amb recursos del mateix ordre. Ni els Estats hi poden competir. És més, hi han renunciat. És

més, afavoreixen aquest mecenatge cultural de les multinacionals, d'acord amb les actuals tendències neoliberals: ofereixen desgravacions importants a les inversions empresarials en mecenatge cultural (des del socialista Jacques Lang al liberal Jacques Déléors). És més, encara: els Estats esperen (i ho fomenten) que aquest mecenatge assumeixi el que «l'Estat del benestar» prometia, resolent d'aquesta manera l'atzucac en què es trobaven a causa de la crisi.

Noves tecnologies

La incorporació de les noves tecnologies —robòtica, telemàtica...— als processos productius genera atur laboral, un temps que no és en si mateix temps lliure, temps per a la cultura o el lleure, sinó sovint temps de frustració i marginació. La competitivitat entre les grans marques s'accentua encara més quan es tracta de dominar i envair aquest temps buit, zona privilegiada d'influència social. Invertir en cultura i lleure és l'estratègia: això porta a incentivar la indústria cultural, a la mercantilització de la cultura, al sorgiment del que ja s'anomena «sector quaternari», generador alhora de guanys importantíssims i de noves professions i llocs de treball.

D'aquesta complexa situació, sembla que es desprenen determinades conseqüències pel que fa a la cultura: segurament augmentarà la *democratització de la cultura*, és a dir, la difusió i divulgació de béns culturals fins ara limitats a determinades élites; però això anirà en detriment d'una autèntica *democràcia cultural*, és a dir, la cultura entesa com a participació, obra de creació, la capacitat de les persones, del poble, de generar una cultura pròpia i no sols de consumir els productes culturals produïts pels sectors poderosos i influents.

Tot porta a constatar que aquesta cultura produïda i «sponsoritxada» per les multinacionals no serà una cultura crítica, innovadora, i menys, capaç de transformació social. Certament, tals perspectives no prometen ser gaire falagueres. Per això els sectors actius i més conscients de la nostra societat, del nostre país, hauran d'assumir una nova responsabilitat i un compromís actiu envers la cultura. (Prou que les Olimpíades del 92 suposaran el *boom* de la cultura «sponsoritxada» als més alts nivells!). Jo compto que els cristians —l'Església, evidentment— hem de comptar-nos entre aquests sectors actius, conscients i humanitzadors. Què seria, si no, el profetisme? Caldrà, doncs, analitzar a fons aquesta situació que es va imposant, ja des d'ara, i ser prestos a respondre-hi, a impulsar una cultura veritablement alternativa.

PRESÈNCIA DE L'ESGLÉSIA EN EL MÓN

JOAN CASAÑAS

Pel que fa a la presència de l'Església en el món, hi ha, en el llibre d'en Rovira, un parell de punts que m'agradaria posar sobre la taula de debat.

En primer lloc els distints nivells d'eclesiologia en què ens podem moure i que cal interconnectar fecundament entre ells. N'assenya-lo tres.

Eclesiologia dels bons disigs

Hi ha, per una banda, el que en podríem dir *l'eclesiologia dels bons disigs*, davant la qual no crec que hi hagi gaire a objectar; més aviat s'hi poden anar afegint moltes coses. Voldríem tant de l'Església... Per exemple, quan Rovira diu: «Cal que l'Església... inauguri un lloc —no pas que enuncii una utopia— aparentment fora del món, però en realitat ben situat en ell, on de manera lliure i gratuïta arribin a ser reals i ben reals, per la gràcia de Déu i la vocació dels homes, les virtuts cristianes.» (p. 79)

Em sembla que pot ser molt profitós aquest com somniari desperts sobre l'Església que voldríem, malgrat que la realitat sigui tan diversa moltes vegades i en general. Cadascú té el seu somni, com allò de Luther King. Perquè, àdhuc en això d'enunciar una utopia —que Rovira bé diu que no és pas necessari— tant de bo que avui que anem tan escassos d'horitzons humanitzadors possibles i viables a nivell de tota la societat, algun cristià, o alguna comunitat cristiana, moguts per l'Evangeli i per moltes coses més, en pogués enunciar algun, alguna utopia. Tothom ho agrairia. Estem en una societat en què cal aprofitar tots els recursos i totes les fonts per trobar camins de real emancipació i alliberament. Qui més en sàpiga que més hi digui. Però sense estirar més el braç que la mànega i tocant de peus a terra.

Eclesiologia antecedent

Això ens porta a parlar de la segona eclesiologia que trobo en el llibre. La feta d'afirmacions que vénen de dalt a baix, segures, uns

a priori molt bíblics i patrístics, però molt, potser massa, contundents. Per exemple: «La fe de la comunitat, la fe de l'Església té una capacitat inexhaurible de generar cultura nova i d'assumir la cultura existent en el món pel doble camí d'il·luminar i d'elevant de dins estant el seu "moment de veritat", així com de criticar lleialment les seves foscores.» (p. 106)

En realitat, ¿l'ha demostrada fins ara l'Església aquesta capacitat? Potser sí. ¿La té actualment? Molts no ho veuen gens clar. ¿La tindrà en el futur? Ningú no ens ho pot assegurar. Hi pot haver sorpreses.

I és que aquesta eclesiologia diguem-ne *antecedent*, ha de ser relacionada sense por amb una de *conseqüent*, ja no feta de principis *a priori* (ni menyspreant-los tampoc) sinó de l'anàlisi i la reflexió en profunditat sobre el que realment s'esdevé a les comunitats i parròquies, i als moviments i grups nostres.

Potser és que jo em barrejo amb una mena de gent pessimista o negativa, però participo en moltes reunions, tertúlies, celebracions i trobades de gent cristiana i sempre sento dir i lamentar que l'Església avui, àdhuc les comunitats que semblen més vives i inquietes —salvant-ne alguna excepció—, no genera cultura nova, no il·lumina l'existent, i quan la critica, sovint s'equivoca. Altra cosa seria potser si parléssim d'algunes Esglésies del Tercer Món. Però parlem de les d'aquí.

Per què, doncs, assentar contundentment afirmacions com «l'Evangeli arriba al cor de les cultures per tal d'esdevenir, incarnatòriament, recursos i formes culturals de vida humana»? (p. 141) Això no és gens clar en la realitat eclesial actual. I mirant endavant, crec que cal ser molt agosarat en els bons desigs i en els intents, però molt humil en les afirmacions categòriques sobre el que fa o farà l'Església dintre de les cultures en què viu o viurà. Tot són processos oberts, fluents, tant la cultura com la fe, tal com diu Rovira mateix. (p. 11)

Eclesiologia conseqüent

¿Vull dir que una eclesiologia *conseqüent*, *a posteriori*, extreta de les realitats nostres, no ens donaria res de bo i seria tota negativa? De cap manera! De la vida real i concreta de determinades comunitats de fe que coneixem (aquestes que en Rovira descriu tan bé) se'n poden extreure reflexions molt positives: s'hi poden captar dimensions molt profundes, últimes, divines. Sortiria l'eclesiologia de la interrogació viva i punyent; la de l'exigència: la de l'opció pels marginats...

Qüestionament de la presentació de la fe

Perquè —i aquest és el segon punt que m'agradaria debatre— si necessàriament partim d'un gran *principi* segur, intocable, indubtable, del qual se segueix la gran *fecunditat cultural* de l'Església, potser estem esquivant la pregunta de si la cultura actual demana també comptes o no, d'aquest *principi*; de si el qüestiona; de si fa veure que també ell porta una gran càrrega cultural determinada. El *principi*, Rovira l'enuncia així: «Aquest treball té un eix vertebrador que cal explicitar amb relleu: la presència en la interrelació humana d'un element transcendent que esdevé factor humanitzador —cultural— decisiu: es tracta de la missió gratuïta de la Paraula i de l'Esperit de Déu en la comunitat de fe. Tot l'optimisme que pugui traspuar el present estudi depèn d'aquesta dada.» (p. 161)

Certament, vista així, la transcendència que hi pugui haver en l'ésser humà i en la història hauria de ser d'una «fecunditat inesgotable».

Però moltes persones d'avui —que no veig per què no qualificar de cristianes— es replantegen precisament aquesta mena de *principis*, *dades* i *enunciats* de la nostra fe. I el que fa que se'ls replantegin és precisament l'estar immersos en la cultura actual, en les cultures actuals. ¿Direm que aquest replantejament radical és una de les característiques negatives de la postmodernitat? No ho crec pas. Més aviat em sembla que en el terreny del fet religiós i del fet cristià, en el terreny de com dir i celebrar allò descobert en la pregonesia del viure estimant, la nostra situació cultural ens pot portar molt enllà en un sentit positiu, encoratjador, lluminós. Potser seran vivències força diferents a les de fins ara. Però no de menor nivell. Ens cal audàcia i profunditat a la vegada per a replantejar a fons el tema del fet religiós, del creure avui, de l'Evangeli de Jesús de Natzaret.

I amb això responc, en part, la pregunta que Rovira deixa tan ben plantejada i personalment contestada: «¿És potser l'individualisme hedonista i tecnològic de la societat el que fa impopular la fe, o és la presentació de la fe la que ha de canviar per tal de fer possible l'aculturació?» (p. 169)

PRESÈNCIA I ACCIÓ EN LA CULTURA I EN EL MÓN

MANUEL PAL

He de començar dient que vaig llegir el llibre de Josep M. Rovira Bellosó d'una tirada. Algunes parts més denses i quasi esquemàtiques em demanaven més atenció. Altres, aquelles en què descriu aspectes de la postmodernitat pluralista, amb la seva cultura de la Gran Buidor, o de la significació cristiana de l'obra d'alguns autors nostres (Espriu, etc.), se'm feien lleugeres i curtes. Vaig acabar-lo amb una sensació d'agraïment perquè l'autor havia gosat dir coses que calia que fossin dites amb l'autoritat amb què ell podia fer-ho. Pensava, alhora, que el llibre es pot qualificar realment de «text obert», en el sentit que més que posar un punt final a la qüestió obria ací i allà perspectives d'interès múltiple. Certs camps de la cultura actual, on la presència i l'acció d'homes de fe, o sensibles al seu missatge, han estat i són importants, eren només al·ludits molt de passada. Penso en el cinema (per exemple, l'obra de Rossellini, Bresson, Rhomer, Tarkowski), en la música (Messiaen, Penderecki, Marco), en la pintura (Chagall, Matisse), en l'escultura (Subirachs) i en les ciències (Jacob). Vull dir que és cert que arreu del món la cultura del segle XX, i en particular la de les seves últimes dècades, majoritàriament es presenta agnòstica o atea i a voltes fins i tot anticlerical. Però no deixa d'haver-hi una presència activa, valuosa i digníssima d'homes cristians, i a voltes dels mateixos dirigents de l'Església (preveres, etc.), en el món de la cultura. En aquest sentit i pel que fa al nostre país m'hauria plagut que s'hagués fet menció, ni que fos breument, de l'aportació, en l'àmbit de la literatura, d'homes com Camil Geis, Pere Ribot, Melendres, Climent Forner, Montalà, etc., com també de l'aportació en els camps científic o social.

Quant als aspectes més teòrics i bàsics de les relacions entre fe i cultura, trobo que el llibre recull molt bé la doctrina conciliar de la *Gaudium et spes*. La presència de l'Església en el món, hi és reclamada en el seu sentit més ampli. M'han plagut especialment les referències al pensament de Maritain, que considero com a ben vàlid per a avui, amb les degudes matisacions. La Cristianitat que albirava no és la me-

dieval anacrònica, sinó una presència capil·lar universal i de formes plurals de realització. Personalment crec que l'experiència històrica ha arribat a un punt en què les coses haurien de ser prou clares. L'autonomia de les realitats terrenes és una dada definitivament adquirida (art, ciència, política, economia, etc.). Però es tracta d'autonomies obertes. Els valors humans no han d'ésser —no són— exclusivistes l'un de l'altre. I aquí és on la fe cristiana, amb la seva autenticitat més pura, té un lloc i una missió ben propis. Rovira Bellosó remarca l'actualitat de l'Epístola a Diognet («Res d'humà no ens és aliè»).

Com, però, es poden realitzar concretament aquesta presència i aquesta acció cristianes dins el món? Jo diria que no es pot donar una única norma, ni es pot excloure cap modalitat. Segons els temps i els llocs, ateses les circumstàncies, caldrà privilegiar una manera o una altra. Bàsicament es redueixen a dues: la presència dels cristians individualment en les diverses institucions seculares i la presència col·lectiva en la societat de les mateixes institucions «confessionals», quan aquestes serveixen veritablement el poble i la comunitat de fe. El criteri del «servei» ha d'ésser el fonamental. («No he vingut a ser servit, sinó a servir», diu Jesús). Hi ha un altre tipus de presència de l'Església en el món que suscita algunes de les pàgines més boniques del llibre de mossèn Rovira: la dels grans moments de professió i d'experiència de la fe, personal i comunitària, sobretot en les celebracions eucarístiques. Ací hi ha el punt focal, la font i el cim. Calia dir-ho amb l'escalf i la raonabilitat amb què ho diu l'autor. La pregària, la unió amb Crist en els sagraments, no és pas un moment interior —alienant—, oposat a l'extern. És la dialèctica de la vida. L'eucaristia ens duu a la missió. Els camps, els camins, a partir d'aquest centre, s'obren en un ventall radial il·limitat. «Tot és vostre, i vosaltres de Crist, i Crist del Pare». Els cels nous i la nova terra s'inicien ací i hi troben un impuls definitiu.

MEDIACIÓ I PRESÈNCIA: UN DEBAT TAMBÉ NOSTRE

JOSEP M. FISA

«Això és una gràcia de Déu», deia J. M. Rovira davant l'aplec d'una cinquantena de dirigents dels moviments especialitzats de Catalunya, subratllant que aquella reunió era totalment significativa, històrica. Segurament nosaltres, els participants, no en teníem una consciència tan viva. El Consell català de Moviments especialitzats, format per JARC, JOBAC, JOC, MIJAC i MUEC, havia fet durant tot el curs una reflexió entorn la identitat evangelitzadora dels nostres moviments. Com a cloenda va organitzar unes jornades més àmplies en què foren convidats els delegats de joventut de les diòcesis catalanes. Va tenir lloc al Casal Borja, de Sant Cugat del Vallès, el 17 i 18 de juny.

El motiu de la reunió era el següent: ens preguntàvem com els moviments anomenats de «presència» interpel·len els moviments de la «mediació». En l'horitzó concret vol dir, proposta de «Comunió i Alliberament» italià i proposta dels «moviments especialitzats». Aquest debat dels nostres veïns va sortir als diaris a partir de Sínode de laics, i Rovira el recollia en l'apèndix del cap. IV del seu llibre *Fe i cultura al nostre temps*. Mèrit del seu treball, doncs, ha estat oferir als moviments evangelitzadors de casa nostra la possibilitat de re-venir i repensar la nostra identitat des de les noves coordenades culturals i des de les aportacions d'aquests moviments. Per això vull recollir l'esperit i algunes referències de la trobada de Sant Cugat.

Mediació

Mn. Rovira, seguint el fil del que ja havia publicat, ens repetia que Moro, Mounier, Bachelet..., exponents dels catòlics de la mediació, havien fet les paus amb la modernitat, havien assumit els valors de la democràcia. Per tal que la fe s'aculturés en el món «calia que la fe prengués com a mediació coses d'aquest món». El principi teològic de la mediació és l'encarnació del Verb en un món secular, en una

humanitat concreta. El principi filosòfic es fonamenta en el mètode crític, en el partir de l'experiència. La fe interpreta i llegeix aquesta experiència: és la revisió de vida.

Des d'aquí, els militants trien els mitjans (mediacions) socials, històrics, per tal que el cristianisme s'hi encarni; projectes seculars assumits des de la fe en cada situació històrica concreta.

Presència

La presència, ens deia Rovira, sorgeix de la impaciència d'aquest respecte de la secularitat, d'aquest diàleg amb el món. Hi ha una decepció davant la secularitat que esdevé secularització i davant la inoperància dels cristians que queden *dissolts* enmig de la societat. Quina és la presència correcta de la fe en un món secularitzat? La presència col·lectiva, la comunitat eclesial, forma visible de la gràcia. En un món secular, ple d'ideologies, només es pot fer present el Crist, a través d'una presència col·lectiva significativa, que pugui parlar de tu a tu amb eficàcia, des d'una identitat clara i ben travada. L'Església ofereix aquest marc fonamental de referència. I des d'aquí cal fer tots els esforços pràctics d'incidència en la realitat social, econòmica, política, cultural, per combatre les ideologies i les pràctiques manifestament anti o a-religioses.

Interrogants

Els cristians de la mediació, ¿poden viure a la intempèrie, sense una referència que els identifiqui col·lectivament i explícitament? Els cristians de la presència, ¿no es refugien en una identitat col·lectiva que els allunya definitivament dels valors reals del món secular, també amarat de la gràcia. La comunitat eclesial és punt de referència d'ambdues propostes, però, ¿quin model de comunitat eclesial? L'evangelització del món d'avui és un repte ineludible, ¿caldrà fer-la des de dins d'aquest món, en diàleg amb la cultura que hi emergeix, o fent una nova proposta des de fora d'aquest món, amb la consciència de qui té ja la veritat i la paraula definitiva, formulada i resolta?

I la qüestió potser definitiva: ¿podem deixar el món modern a la seva pròpia inèrcia o hem d'introduir-hi el dinamisme transcendent de la fe-caritat? Vet aquí el que ens proposem amb accents i dinàmiques diferents uns i altres: donar sentit al fons de buidor del món modern.

Els moviments especialitzats

¿Com ho fem i com ho volem fer els moviments especialitzats? Ho formulàvem així en un dels quatre seminaris de treball de la reunió de Sant Cugat: *la mediació és una manera plenament vàlida d'evangelitzar el món d'avui*. És una forma pacient i encarnada de transformar el món amb les seves eines. No sentim encara la «decepció» per la secularitat. No és tampoc una estratègia, perquè l'eficàcia no és el nostre criteri fonamental. Hi ha primer una convicció profunda del que som i del que aportem, sense prepotència, amb cordialitat. Aquest estil i aquesta convicció profunds tenen quatre eixos:

1. *Fidelitat a la realitat humana*: teixida de fets, persones, relacions..., i que manté un diàleg amb Déu des de la persona que viu i que interpreta aquesta realitat. Valorem la realitat d'aquest món i la seva gent i acceptem les contradiccions que aquesta barreja comporta, perquè som finalment de la mateixa pasta. És una «presència-amb-tensió». Sabem que no ho sabem tot, i malgrat això, no tenim pors ni complexos.

2. *Comunió en la fe en Crist, formant Església*. Església com a mediació privilegiada. És en el seu si que fem l'experiència creient i l'experiència de la comunió. Església amb pluralitat d'opcions i d'accentos dins d'ella mateixa, tot referint-se sempre a l'experiència cabdal de Jesucrist. Acceptem la diversitat i valorem la comunió —i la interpel·lació— amb d'altres col·lectius de l'Església i de la societat, especialment quan confrontem objectius comuns. La fe dels militants recolza també en l'experiència comunitària del moviment.

3. *La Revisió de Vida com a pedagogia i dinàmica fonamentals*. Pedagogia fonamental de la mediació. Que defuig l'intimisme i el moralisme per a situar-se en el context social i en el procés personal. No és autosuficient, sinó que s'alimenta dels fets de la vida i s'ajuda amb les ciències humanes. Mètode i estil plenament encarnats, il·luminats per l'esperit de l'evangeli i encaminats a la conversió i a l'acció. Eina per a descobrir les mediacions adequades i que porta a la saviesa interior del discerniment.

4. *L'acció transformadora*, que no es fa paral·lelament a les altres accions socials, sinó des de dintre mateix o col·laborant-hi. Individualment o col·lectivament, però des de plataformes «naturals», allà on hi ha la vida i les persones. Valorem especialment les accions que podem fer al·costat d'altres persones o col·lectius, sense perdre la consciència que la nostra acció està impulsada per Crist. Els fets i la vida ens criden i desvetllen una resposta.

En el col·loqui posterior reivindicàvem la recuperació del mot «presència» com una expressió teològica vàlida des de sempre per a la mediació. En cap cas la nostra «presència» vol ser vergonyant. Som

també món, humanitat, i des de la nostra militància volem fer sorgir la vida en els llocs on ens movem. Volem que les coses tinguin humanitat. Ens sentim cridats a col·laborar amb els altres col·lectius, sense oblidar des d'on ho fem. Presència identificada, però, com a llevat dins la pasta, com a sal en els aliments.

En aquest diàleg també s'apuntaven propostes: cal trobar nous camins de mediació per a projectar els moviments amb més força i eficàcia i avançar cap a una tasca conjunta de tots els moviments.

Ben segur que el debat continuarà. Ben segur que les jornades van ser «una gràcia de Déu», com digué J. M. Rovira.

SOBRE ELS PROGRAMES D'ACCIÓ PASTORAL

MIQUEL BARBARÀ

El llibre de mossèn Rovira Bellosó *Fe i cultura al nostre temps* és d'aquells en què acabaries subratllant-ho quasi bé tot. Ara, però, per a la petita aportació que voldria fer a aquest debat no em resisteixo a subratllar un text. És a la pàgina 172 on manifesta palesament la seva intenció. Diu: «Perquè tot el nostre modest treball ha estat un intent de dir que una pretesa reconstrucció de la cultura cristiana que no vulgui passar principalment i fins i tot prèviament per l'aliment de la fe de les persones i per l'edificació de la *comunitat cristiana*, com a veritable alternativa al poder fàctic de l'Església, pot produir nostàlgia d'altres temps o il·lusió immadura o divisió en el teixit eclesial». A continuació d'aquest text n'hi posaria un altre de la pàgina 170 que diu: «No podem projectar aquí un programa d'acció eclesial que, pel fet que el seu autor no té autoritat ordinària en l'Església, decauria en una casuística idealista o carrinclona».

Tot això em suggereix que els responsables de la pastoral sí que hauriem de projectar «un programa d'acció eclesial». Podríem dir que ja en tenim, de programes. Però, podem preguntar-nos si són els més adients.

Parlant en general, penso que potser als nostres programes freqüentment els manca una visió de fons com la del llibre que comentem.

Potser a la nostra pastoral, li manca una *revisió profunda* de cara a perfilar l'horitzó de la presència i la missió de l'Església a la nostra societat, amb més perspectiva que les visions i realitzacions immediates que moltes vegades fem.

Fa la impressió que, gràcies a Déu, tenim un bon nombre de pensadors capaços de fer un discerniment adequat de la realitat i d'assenyalar horitzons engrescadors. Però també fa la impressió que entre aquests pensadors i els programadors i realitzadors de programes d'acció eclesial hi ha una bona distància. Cal que la nostra pastoral tingui els moments precisos de reflexió amb profunditat i que no confongui això amb «teories que allunyen de la realitat» (que també es dona). Una bona col·laboració —no esporàdica— entre pensadors, com mossèn Rovira, i responsables de la pastoral podria ser molt profitosa.

A més de poder manifestar més clarament l'horitzó —què intencem avui i aquí amb la nostra pastoral— potser es podria fer un discerniment més clarivident dels diferents models d'Església implícits en els nostres programes i les nostres accions pastorals i potser es veuria quins cal potenciar, quins es poden tolerar i quins haurien de quedar desqualificats.

Encara hi ha molts llocs en què la pastoral funciona amb models pre-conciliars, però als llocs i àmbits on s'intenta treballar pastoralment encara es despenen moltes energies en el canvi d'estructures i en els mitjans. Això és necessari, però ha d'estar en funció d'uns objectius vàlids. Potser aquest tractament en profunditat hauria ajudat més eficaçment al canvi de mentalitat que necessiten molts responsables i agents de pastoral sense el qual els programes es queden en paper mullat. Ens ha mancat molta pedagogia de cara als agents de pastoral. En general, ens ha mancat molta *pedagogia* en tota l'acció pastoral. No n'hi ha prou amb una bona teologia ni amb la incorporació d'elements de psicologia o de sociologia (a tall de ser sincer, perquè sóc sociòleg...); tota bona pastoral suposa una bona pedagogia.

Uns horitzons clars, vàlids i engrescadors, facilitarien moltíssim la confecció de programes d'acció eclesial que no decaiguessin en una «casuística idealista o carrinclona» ni es quedessin en paper mullat. Facilitaria el treball amb models d'Església vàlids, facilitaria cercar entre tots uns objectius valorats i interioritzats, cercar entre tots els mitjans més adients —sense tants problemes inútils i estèrils— i facilitaria treballar-hi amb una dedicació constant i esperançada. Sense oblidar les revisions a fons (cosa bastant difícil entre nosaltres!). Una pastoral de conjunt és alguna cosa molt diferent d'un «conjunt de pastorals». Aquests i molts d'altres punts s'haurien de tenir en compte per a fer realitat «l'intent» de mossèn Rovira Bellosó: la «reconstrucció de la cultura cristiana» que passi «principalment i fins i tot prèviament per l'aliment de la fe de les persones i per l'edificació de la *comunitat cristiana*, com a veritable alternativa al poder fàctic de l'Església».

Al servei del Regnat de Déu.

TRES REFLEXIONS NACIONALS SOBRE L'ESGLÉSIA CATALANA

QUIM PLA

Els membres del Consell de Redacció de QUADERNS DE PASTORAL, tot parlant de la commemoració del Mil·lenari de Catalunya, ens fèiem una pregunta: cap on va l'Església Catalana? La qüestió ens va apassionar. I vam creure que calia estendre el debat. Llavors vam reformular la pregunta, per mor de poder-la oferir com a esquer als nostres lectors, perquè s'animin a escriure.

I la pregunta, finalment, va quedar formulada de la manera següent: Com voldries l'Església Catalana de l'any 2020?

Penso respondre al seu moment. Però, per endavant, i per preparar el meu esperit per a la contesa, m'ha semblat que em calia fer unes reflexions prèvies. Fonamentalment són tres:

— L'Església Catalana de l'any 1988 (a vint anys del maig 68) és una Església superficial, desmotivada, i amb una manca notable de criteris pastorals nacionals.

— El contenciós Tarraconense-Conferencia Episcopal Española ens bloqueja i ens priva de treure suc d'una pastoral que no és ni catalana, ni espanyola, sinó un híbrid.

— Una de les grans esperances del començament de la dècada dels vuitanta, la pastoral de joventut, presenta símptomes de cansament i de descoratjament.

Em cal —no m'ho perdonerieu, si no ho fes— engrunar un xic les qüestions.

Primera reflexió

La nostra força nacional consisteix, principalment, en la unitat de criteri i d'acció davant les situacions, més que no pas en el record —matusser i ploràmiques— de la nostra història passada. Sovint ens sentim catalans quan ens lamentem mútuament del mal que ens han fet. La síndrome dels greuges ha funcionat i funciona. I això ve exemplificat en el fet que celebrem, com a Diada de Catalunya, una desfe-

ta nacional. Seria el mateix que celebrar, com a diada de l'Església Catalana —és una hipòtesi fictícia—, el dia que van nomenar bisbes castellans per a les vuit seus episcopals catalanes.

Si no som capaços de crear i fer funcionar unes institucions pastorals a nivell supradiocesà, si no tenim voluntat de veure-hi més enllà de la pròpia diòcesi i mirar Catalunya, si no actuem com un sol home en les qüestions pastorals nacionals..., després no ens queda més recurs que la lamentació i el victimisme. És el que està fent, en un altre terreny, una important força política nacional.

Resulta que, de moment, no som capaços de fer funcionar, amb l'embranzida que caldria, els organismes nacionals que tenim. No enfoquem la pastoral a nivell de Principat. Cada diòcesi és un món força tancat. Sense posar-me en el concepte teològic d'Església diocesana (local) —concepte que, evidentment, és bàsic i intocable— sí que hi ha moltes realitats pastorals que demanen un tractament més ample «de facto». Penso que el concepte d'Església catalana també és molt important; més encara: necessari per afrontar els problemes pastorals de futur.

Aquesta manca de criteris pastorals nacionals, em sembla que és una de les causes principals de la nostra desmotivació. La pastoral diocesana no acaba de funcionar. I amaguem el cap, com el cargol a la closca.

Per altra part, i fruit d'aquest plantejament desmotivat, tractem els nostres feligresos i la gent en general com a éssers neutres, ciutadans d'enlloc (una espècie de tractament estàndard per a ciutadans europeus). Hem descurat absolutament, en molts casos, l'element de la identitat nacional. (A Flandes, per exemple, no pronuncien ni una paraula litúrgica en francès. Quan parles amb ells s'excusen —suposo que per respecte a l'estranger— dient que parlen molt malament el francès).

És clar que tampoc no donem resposta als grans interrogants de l'home d'avui, en general. Però ara subratllo els aspectes que es deriven del sentit nacional, i de la construcció d'un país, que és Catalunya.

Tot això són indicis de la superficialitat dels nostres plantejaments pastorals.

Segona reflexió

La qüestió també afecta els nostres bisbes. I d'una manera molt directa. Això que hagin de prendre la majoria de decisions a Madrid, a l'interior d'un organisme híbrid com la Conferencia Episcopal Española, els priva de pensar en Catalunya. (Quan dic híbrid, em re-

fereixo a les respostes pastorals que donen per a tot l'Estat. Hi ha molta més diferència de tarannà entre un feligrès d'un poble de Toledo i un feligrès d'un poble de Girona, que entre un feligrès d'un poble de Girona i un altre de Ceret, o de Prada del Conflent, o de Banyuls).

Vulguem o no vulguem, la Conferència Episcopal Espanyola és un fre a les aspiracions nacionalistes, per més bona voluntat que hi hagi de «respetar las peculiaridades regionales». Ja veiem què passa quan es parla de nomenar algun bisbe nou. La majoria de bisbes de fora de Catalunya no han entès, encara, que aquell «volem bisbes catalans» és quelcom més pregon que un simple esnobisme o un separatisme de mala llei. La majoria de bisbes no catalans, em sembla que no entenen ni entendran mai el problema català. I, donat que no crec que es plantegin mai la qüestió de la independència absoluta de la Conferència Episcopal Catalana, és cosa dels bisbes catalans reclamar-la. Entre parèntesis, m'imagino l'impacte allisonador per a tot l'Estat si, un dia, la Conferència Episcopal Espanyola fes un reconeixement de la Conferència Episcopal Catalana com a realitat nacional diferent a l'Estat espanyol. Quedarien com uns senyors. I seria de gran ajut i clarificació per a molts dels nostres governants. Si un dia arribem al federalisme —cosa que espero— també s'ho hauran de plantejar. I, si llavors no ho fan, pitjor per a tots.

Jo els diria que sempre els serà més fàcil i enriquidor tractar amb la Conferència Episcopal Catalana, que no pas amb la Conferència Episcopal Francesa, posem per cas.

Caldria que els nostres bisbes tinguessin els ulls ben posats en el que passarà, en un futur proper, a l'Església dels Països Baixos (vull dir la part flamenca de Bèlgica). Crec que el sentit nacional del poble flamenc està impulsant l'Estat i l'Església cap a un federalisme proper. Em va fer molta il·lusió, en una recent visita que vaig fer a Antwerpen (Anvers), constatar com el bisbe i els capellans parlen el francès amb dificultat. I com, a les ciutats i als pobles (i, per tant, als temples), no es parla ni un borrall de francès enlloc. Em va fer l'efecte que ells ho considerarien com una espècie de sacrilegi.

El respecte als forasters o als immigrants no comporta que ells ens imposin la seva llengua. Que, a casa nostra, haguéssim de parlar una llengua estrangera, això ja seria massa.

Em sembla que els nostres bisbes haurien de ser més contundents i taxatius en aquest punt. No crec que el català sigui tan difícil per a una persona que porta anys a Catalunya. Però, és clar, mentre l'Estat ens envii funcionaris de parla castellana i nos els obligui a venir amb el català après i assumit, sempre les coses seran igual. Fins que no ens plantem. I que consti que joc sóc capaç de parlar castellà amb un castellà, de la mateixa manera que sóc capaç de parlar francès amb

un francès. Ho he demostrat abastament. No és una qüestió de malvolença en contra dels qui parlen castellà, sinó una qüestió d'identitat nacional, que vol dir una qüestió de principis, d'ànima.

Crec que els nostres bisbes ens donarien noves motivacions i nous impulsos pastorals, si fossin més conseqüents amb la nostra identitat nacional.

De la mateixa manera que dic això, també dic que no em suposa cap problema admetre que hi ha gent, a casa nostra, que no està d'acord amb una Catalunya catalana. Jo només els diria que siguin conseqüents i que, lliurement, s'integrin en aquella realitat nacional que ells creuen que és la seva. Però que, mentre viuen a Catalunya, es facin pagues que viuen en un altre país.

Tercera reflexió

I, finalment, la qüestió de la pastoral de joventut.

No fa pas molt, en un escrit a QUADERNS DE PASTORAL, parafrasejava aquells versos de Pere Quart: «som quatre gats malavintats, i me n'estic veient una muntanya».

Em sembla que això es va accentuant. Els moviments de joves, en lloc de créixer i vertebrar-se, van fent la viu-viu, cada dia amb menys personal. Moviments foranis ens fan la competència i ens pesquen la poca clientela que tenim. D'entre aquests darrers, nous moviments espiritualistes van fent forat, i disgregant el poc que hi ha. I això cansa i descoratja. M'imagino què passaria, si l'Aplec de l'Esperit hagués estat un fracàs. El desconcert actual seria monumental. Hi hauria alguns col·lectius de pastoral juvenil que entrarien en crisi.

I, parlant de l'Aplec de l'Esperit, se'm van plantejar dos interrogants sobre el terreny mateix, mentre s'anaven desenvolupant els actes. El primer és si l'Església catalano-balear dóna per a tants moviments i accions pastorals tan diversos amb joves. I el segon, si no estem potenciant una pastoral de joves massa espiritualista i deslligada dels problemes que viu el nostre món.

És que encara no sabem ben bé quina pastoral juvenil cal fer a Catalunya. I això no pot durar més temps. Si no tenim una visió més ampla i valenta (i aquí també parlo molt especialment per als nostres bisbes), arribarà que cada agent de pastoral es reclourà en el seu grupet de joves, amb tot l'empobriment i amb tot el risc que això comporta.

Tot això són reflexions molt personals. No sé quines reaccions despertaran. En tot cas, accepto ben humilment les correccions i les estirades d'orelles que em puguin arribar. Només voldria saber si hi ha lectors que estiguin d'acord amb aquests plantejaments. I quants n'hi ha.

TESTIMONI

PERE RIBOT, UN SÍMBOL DES DE L'EXILI INTERIOR

ALBERT MANENT

M'han encarregat que parli de la projecció pública de mossèn Pere Ribot. Realment el solitari de Riells en el llarg període de la postguerra va saber exercir dues funcions que ell anomena presència i resistència. Però abans de parlar de l'abast de la seva influència social, fóra bo, em penso, que anéssim enrera per explicar-vos una mica i per explicar-me a mi mateix els orígens d'aquest modest capellanet lletraferit que, sovint sense proposar-s'ho, ha tingut a les seves mans un altaveu que ha ressonat arreu de Catalunya.

Els inicis

El 21 de febrer de 1908 va néixer a Vilassar de Mar en Pere Ribot i Sunyer, un dels cinc germans, fill d'un pare teixidor i vilassarenc i d'una mare del Camp de Tarragona, concretament d'Altafulla. Aleshores la pietat familiar duia moltes vegades els minyons a fer d'escolans i a la pregària en família. En Pere, doncs, ajudava a missa i llegia amb delit «En Patufet» i «La Mainada» i, sentint la crida de Déu, als catorze anys ingressà al seminari. El seu professor de preceptiva era mossèn Jaume Barrera, que escrivia unes pàgines literàries setmanals al «Correo Catalán». Ell l'orientà en el camí de les lletres i probablement li revisà els primers versos que, incipientment, es publicaren al «Diari de Mataró». A Vilassar hi havia alguns escriptors que hi estiuiejaven, com Carles Soldevila, i com que Pere Ribot, de seminarista, ja devia ésser belluguet i un trafica, es va anar sabent que era lletraferit. I, conta ell mateix que un dia el meu pare el va anar a veure, venint de Premià a peu. Ribot li llegí un feix de versos que, per consell del poeta, reduí a uns quants de ben seleccionats i d'aquella tria sortí el bell i breu volum *Laetare* (1935), que el meu pare va fer editar a «Les Publicacions de La Revista» que dirigia Josep Maria López-Picó. Contra el que l'autor potser es pensava, l'obra va tenir molt bona premsa i la comentaren des de Manuel de Montoliu o Maurici Serrahima, fins a Tomàs Garcés o Joan Teixidor. El doctor Carles Cardó el va voler conèixer i el va rebre a la «Fundació Bernat Metge». I Josep Janés, que molts dissabtes dels anys quaranta s'escapava cap a Riells, havia explicat a mossèn Pere que Josep Maria de Sagarra va comparèixer a la llegendària «Penya del Ateneu» amb *Laetare* i va fer una frase: «Aquí tenim el Paul Claudel de Catalunya», en contrast, volia dir, amb massa poesia postverdaguèria.

La vocació literària de Pere Ribot trobà un terreny adobat al seminari de Barcelona on ell i alguns companys escrivien a mà una revista que es deia «Gemmes». És l'època en què s'hi formen el futur historiador Joan Bonet i Baltà, el brillant periodista Ramon Cunill, un altre historiador de monografies locals, Jaume Vilageliu, el poeta Vicenç Salvà, Lluís G. Feliu i Bargalló, etc. I realment Ribot llegia Claudel i Francis Jammes i volia sortir del cercle dels purament verdaguèrians.

Els auguris no podien ésser millors per al nou sacerdot i nou escriptor que era vicari a Capellades, mentre que uns anys abans, tot fent el soldat «de quota», com s'anomenava aleshores, exercia el ministeri a Cabrera de Mataró.

De Capellades a Riells: el tall de la guerra

Però el bàrbar esclat revolucionari de 1936, provocat per l'alçament militar, capgirà tot el seu destí, més aviat plàcid i ascendent. Mossèn Pere es va amagar a casa d'un fabricant, que es deia Batlle. Com que el senyor Batlle era casat amb una alemanya, gaudia d'una certa immunitat. Després Ribot s'escapolí cap a Vilassar, on la família Pujol Borotau, sobretot en Jaume, amos de Potax i d'Aiscondel, el van protegir molt i el van connectar a Barcelona amb el consolat francès. Cada setmana el vaixell «Imerethie» duia armes per als republicans i de retorn acollia dissimuladament fugitius la vida dels quals perillava. En un primer intent el capità del vaixell el rebutjà, al·legant que hi havia massa vigilància de les patrulles de control al port. Però a la segona vegada, probablement el mes d'agost, sense cap passaport, vestit d'oficial de marina francès i acompanyat del capità i del metge del vaixell, mossèn Pere sortí del consolat i anà cap al port o alçà el puny per contestar la salutació d'uns anarquistes. El ficaren en un cambrot especial i, quan el vaixell navegava cap a Marsella, va sortir a coberta on trobà l'advocat, polític i poeta de la Lliga Vicenç Solé de Sojo, que maleïa el seu país del qual havia estat foragitat i plorava. Les circumstàncies eren tràgiques, però molts salvaven la vida mitjançant rocambolesques estratagemes. A Marsella l'esperava l'advocat vigatà Joan Anglada i Vilardebò, que li donà alguns diners i li trobà allotjament.

No és el moment de detallar el pelegrinatge de mossèn Pere a l'exili que ell recorda en una carta al meu pare del març de 1939. Hi diu: «Sens proposar-m'ho, ni sospitar-ho, poguí escapar de la persecució de què, gràcies a Déu, era víctima. Quantes voltes rondava, esmaperdut i sense documentació, per la via, esperant el dolçament tràgic moment d'ésser apressat pels de la FAI i executat a la Rabassada!»

De França passà a Sant Sebastià on retrobà molts refugiats i vells amics, com el dibuixant Valentí Castanys. Però l'ambient no li plaïa i va aconseguir que un vaixell, fent giragonses, el dugués fins a Mallorca on trobà l'escalf dels poetes Miquel Ferrà i Guillem Colom, força esporuguits pel clima de venjança de l'altra banda, dels futurs vencedors de la guerra. Tanmateix va tenir inacabables col·lotges amb ells i hi va conèixer la venerada Maria Antònia Salvà. Quan van cridar la seva lleva, els darrers mesos de la guerra, mossèn Pere s'hi incorporà i va fer una temporada de front, però sense grans combats. Després el retorn a Barcelona, amb pau al carrer, però no a les consciències sacsejades per la gran tragèdia. No es podia predicar en català, ni escriure-hi o almenys publicar-hi versos! El destinaren a Sant Adrià de Besòs com a vicari. Però a la matinada sentia les descàrregues del

Camp de la Bóta on afusellaven els criminals i els polítics. Anà al bisbat a dir que l'angoixava aquella tragèdia diària. I li van dir que hi havia una parròquia de muntanya on probablement mai més no hi hauria capellà, perquè tot havia quedat mig arrasat: Riells del Montseny. Hi pujà a peu. I ens recorda que a poc a poc entrà en el cor del paisatge. Hi havien cremat el retaule i fins l'arxiu, la seva pròpia història.

I aleshores, des d'una mena d'eremitori, començà l'aventura espiritual, cultural i social de mossèn Pere Ribot, sense que ell s'ho pensés pas. I és a partir dels anys quaranta que aquella parròquia, la darrera del bisbat de Barcelona, agafarà un protagonisme insospitat perquè mossèn Ribot la transformarà en un fogar espiritual i nacional.

El 1941, doncs, mossèn Pere va triar una parròquia rural, a l'extrem del bisbat. Al cap de quinze anys canvià de diòcesi, el seu bisbe era Josep Cartanyà, un home del Camp de Tarragona, bon administrador diocesà, com el qualificava Josep Pla i amb el qual no va tenir cap problema fonamental.

La dècada dels quaranta: la lenta represa de l'Església del país

Aquella dècada dels quaranta fou molt feixuga. L'Església de Catalunya havia quedat delmada. Dos bisbes assassinats i mil cinc-cents capellans i mil religiosos van també ésser immolats per una revolució iconoclasta i especialment antireligiosa. Calia reprendre la reconstrucció espiritual del país, refer els temples, en gran part incendiats. Val a dir que la persecució i les víctimes havien fructificat i hi va haver una onada de fervor religiós. No van manca pas vocacions als convents i als seminaris. La cara negativa de la moneda era allò que s'ha anomenat el triomfalisme. Es van lligar massa l'espasa i la creu, la política unidimensional i la jerarquia. Un amic meu deia, fa molts anys, que, per estalviar-se diners, en aquella època de confusió político-religiosa haurien pogut reunir en un sol càrrec tres títols: «gobernador, obispo y jefe provincial del Movimiento». Però la majoria dels capellans de la nostra terra es van dedicar a refer la parròquia material i espiritual i a la tasca d'evangelització i sacramentalització de vells i joves. I alhora, així que van poder, una gran majoria van reprendre una tradició, vella i recent: la del casal parroquial amb els «Pastorets», les lectures de Verdaguer i de Maragall i la consciència de país. No s'agrairà mai prou a l'Església aquella represa de la llengua i de la cultura que, sota el paraigua eclesiàstic, van dur a terme, insisteixo, la majoria de capellans diocesans, sense fer escarafalls i encara que no fossin figures conegudes, ni lletraferits, ni teòlegs, ni sociòlegs, etc. Aquella tasca fou

més patent en els pobles. A les ciutats, subsistien la crispació, la suspicàcia i l'esperit de denúncia, la qual cosa va fer, per exemple, que, per haver fet un casament en català, el 1940 a Barcelona, l'administrador apostòlic, Díaz Gómara, que formava part de les forces d'ocupació, desterrés mossèn Joan Bonet i Baltà de Barcelona a la parròquia del Montseny, no gaire lluny de Riells. Cal afegir que van ser pocs els capellans que es destacaren per una fermesa d'oposició activa a l'ofec que representava el triomfalisme polític que semblava infal·lible i eternament victoriós. Molts procuraven, això sí predicar en català, però defugien enfrontaments. Uns quants, però, van ésser la punta de llança d'una noble rebel·lia enfront de tant de sucre candi polític-religiós. I tots eren escriptors. El doctor Manyà des de Tortosa, mossèn Armengou des de Berga, mossèn Muntanyola, itinerant per parròquies de muntanya del Camp de Tarragona, i mossèn Ribot des de Riells. Fonamentalment aquests quatre es convertiren, malgrat ells, en els portantveus d'una opinió pública, minoritària i difosa, que sabia distingir la FAI d'Esquerra Republicana, la llengua catalana de les «patrulles de control». No era un atzar que el metropolità de Tarragona, Francesc Vidal i Barraquer, fos futejat per uns i per altres. Com diu l'adagi, va sortir del foc per caure a les brases. La situació política prepotent i censora de qualsevol veu que fos discretament discrepant, va fer més importants aquests quatre capellans. I mossèn Ribot se'n devia anar adonant a poc a poc.

L'oasi de Riells i la projecció de mossèn Pere

¿Voleu dir —podeu preguntar-vos— que refugiar-se entre masies i boscos de faigs, no era un escapisme, un defugir responsabilitats, un no voler enfrontar-se amb la crua realitat dels anys quaranta? Aparentment sí, però si resseguíu la trajectòria de mossèn Ribot us adonareu que la seva llavor, el seu apostolat cristià, cultural i social ha estat més fecund des d'un racó de món que no pas des d'una parròquia de ciutat o d'un poble menys privilegiat per la Natura. La Providència actua per camins insondables. En tot cas, hi havia un altre perill: que mossèn Ribot s'enorgullís del seu oasi, de la seva singularitat, de la llibertat que li permetien aquella muntanya màgica i els seus esquerps i alhora dòcils habitants, camperols que havien heretat unes tradicions mil·lenàries. L'equilibri espiritual de mossèn Pere va evitar aquesta temptació, digna d'un personatge de Bernanos. Ara bé, hem de confessar que ha trobat en Riells una mena de paradís que responia força a l'Església ideal que ell havia vist créixer entorn dels grans sacerdots mentors de la Catalunya moderna, des de Carles Cardó i Lluís Carre-

ras a Ignasi Casanovas, Miquel d'Esplugues o Josep Maria Llovera. Una litúrgia pulcra i que entronqués amb l'Església primitiva, una homilètica evangelitzadora i culta alhora, una acció social que tendís a acomplir el missatge de Lleó XIII i del codi de Malines. No oblidem el caràcter interclassista del clima i les realitats que ha anat forjant mossèn Pere. Ell ha estat i és tant conseller de pobres com de rics. I Ribot podia dir com Torras i Bages: «Sóc d'arrel pagesa i n'estic orgullós». O bé, com Verdaguer, ja de bon matí, podia interpretar poèticament el llenguatge dels ocells. I el temple, una esglesiola romànica poc significativa, ajudava encara més a fer aquell clima ideal que contrastava amb allò que s'esdevenia a la Catalunya urbana, de desfilades, estraperlo, uniformes i saturada de processons. Si algú de dalt es va pensar que exiliava un enemic entre alzines sureres, gats mesquers, senglars, guineus, esquirols, genetes i una bona gent, primària i senzilla, l'errà de mig a mig. Aquell racó de món es vitalitzà espiritualment, culturalment i humanament i el senyor rector de Riells va poder acomplir amb encert i unció, gràcia i imaginació, el seu comès primer, o sia, dedicar-se als seus feligresos, orientar-los fins en coses de la vida quotidiana, posar-los en contacte amb el món de la cultura, fer-los estimar més les nostres coses i acollir tots els seus dubtes i les seves penes. Però, tot i que de vegades havia de fer algunes hores de camí per assistir un malalt d'una masia de l'extrem del terme, trobar-se a Riells del Montseny va permetre també a mossèn Pere dedicar-se a la vocació literària i a anar teixint una extensa xarxa de relacions socials i culturals que només ell coneix a fons i on ha estat l'arc de volta de tot plegat. Solament ell podria descriure amb acuitat, coneixement profund i fins amb humorisme l'entrellat d'aquest món que, com una teranyina amiga, s'ha anat fent al llarg dels quaranta-sis anys que exerceix el seu ministeri i la seva influència des de Riells del Montseny. Perquè, encara que no ho vulgui, mossèn Pere és un home influent. La seva rectoria, més aviat freda i monacal, és un lloc de romiatge. S'ha convertit, malgrat ell, en una mena d'*abadia nullius* on ell fa d'abat, de prior i gairebé de llec. Alguna tirada monacal tenien i tenen les seves eucaristies quan es posava la casulla gòtica, amb la caputxa. Fa uns quants anys aquest gest litúrgic era mal vist, perquè privaven les casulles anomenades de guitarra. I un altre gest, encara més revolucionari, era l'altar de cara al poble. Mossèn Ribot es convertí una vegada més en un peoner! I ho feia amb bonhomia i convenciment alhora. I de vegades com una trapelleria. És el seu tarannà. I explicava que, quan havia de venir el bisbe Modrego de visita pastoral, s'avançava un familiar del prelat, mossèn Francesc Muñoz, per dir-li: «Mossèn Pere, canvieu de lloc l'altar!» Però tanmateix li ho toleraven perquè sabien que no cometia cap excés sinó que s'avançava

al seu temps. Avui la missa d'esquena al poble ens sembla trista, distant.

Riells del Montseny era un poble sobretot de masies escampades. Fa més de quatre segles, exactament el 1553, d'acord amb el cens que publicà Josep Iglésies, la parròquia de Sant Martí de Riells només tenia set focs, o sia set famílies: Martí Tordera, Jaume Roig, Salvi Framiot, Segimon Pelegrí, Pere Pelegrí, Marçal Merlet i Rafel Pere Arnau. Probablement el segle XVIII la muntanya s'anà constel·lant de masies, per mor del *boom* demogràfic. I els anys quaranta, quan mossèn Pere, hi prengué possessió com a rector, les masies —en gran part habitades— eren unes cinquanta, amb uns 400 habitants. Amb la guerra civil, explica mossèn Ribot, al llibre il·lustrat *El Montseny*, van morir una colla d'hereus de les masies i aquest fet luctuós provocà la primera despoblació. Després, a partir dels anys seixanta, amb l'esquer de bons sous a les fàbriques de Sant Celoni i rodalies, pagesos benestants i fins propietaris seculars van abandonar les masies que avui, en part, s'han recuperat com a segona residència. I ara, deixant de banda la part sud del terme, on hi ha una zona residencial i el nucli de Viabrea, podem dir que la població escampada de Riells del Montseny és una mica més que la del 1553. S'han perdut molts conreus i belles pairalies i han avançat més el senglar, la brolla i el gat mesquer. Però el poble té el mateix guia espiritual que ha vist morir o néixer almenys tres generacions de riellencs. Ell, en broma, diu que ja és una mena de Buda. Jo diria que és una institució del poble, de l'Església i de Catalunya. Perquè ha sabut mantenir sempre el to, l'ànim, la fe, l'esperança, el bon humor... Algú n'ha parlat com una mena de bisbe *in partibus*. Ell no ha tingut, però, mai aquesta pretensió, però mossèn Pere Ribot s'ha convertit en quatre llargues dècades en un fenomen eclesial, social i cultural. La seva projecció pública no li ha privat tanmateix de viure una mica, almenys alguns dies o algunes hores, com un ermità, que es lleva a les sis del matí, es dutxa amb aigua calenta i freda, no pas com una penitència, i prega profundament i força temps. L'oració i l'eucaristia són el nervi de la seva vida espiritual. I ha trobat en la bondat i l'esperit de servei de la seva germana, Josepa, un puntal insubstituïble.

Poeta i servidor

Un acte memorable de la trajectòria de mossèn Ribot com a rector de Riells és la «Festa poètica pro abadia de Sant Martí de Riells», que se celebrà el 1954 i aplegà centenars de persones. Calia demanar permís governatiu i no l'haurien donat. I ell s'inventà el pretext que seria una festa per remodelar l'esglesiola i per fer un homenatge a Ver-

daguer. Jo hi era. I recordo que fou una festa d'apoteosi i gairebé de normalitat, celebrada a l'aire lliure, sota l'arbrada de can Merlet. Joan Triadú, un dels *tabús* de l'època, hi féu de secretari i entre els premiats hi havia Carles Riba, Ferran Soldevila, Joan Fuster, Blai Bonet, Jordi Sarsanedas, Maurici Serrahima, Josep Miracle, Felip Graugés, Esteve Albert, Antoni Sala i Cornadó, Manuel Nadal, Osvald Cardona i Frederic Pau Verrié. Una autèntica síntesi dels escriptors i investigadors que privaven més en aquella meitat de la dècada dels cinquanta. Un volum publicat l'any següent rememora aquella gran diada que cal considerar una fita en la nostra recuperació nacional.

No em pertoca parlar del Ribot poeta, perquè mereix capítol a part. Però sí que voldria subratllar que per a ell la poesia no té un valor absolut, sinó que és un instrument de donar gràcies, de pedagogia, d'enaltir la llengua i de difusió social. Penseu que, una mica com en el cas de Verdager o de Carner, un poema de mossèn Pere és sol·licitat com un signe indispensable en una colla de circumstàncies: un naixement, una mort, un casament, un aniversari, una festa major, un centenari, un homenatge, etc., etc. I ell, poeta inspirat i bon artífex, hi escriu un sonet o una composició breu, sempre digna, mai «ripiosa», amb versos ben escandits i una gran calidesa de verb. Mossèn Pere, sota una aparença mig pagerola o de rector que sap molts acudits, és un home profund, assaonat de moltes lectures i de bona ascètica i teologia. Aquest caliu interior, que no s'apaga mai, va ésser per a mi patent quan vaig escriure en el llunyà 1950 el pròleg a *Tota llengua fa foc*. Hi deia que «traspua la flama, alta i reial».

I no puc ometre un altre mèrit. Ja que és un grup de sacerdots lletraferits el que ha organitzat aquest homenatge, he de subratllar que ell ha estat i és un pal de pallar per a molts capellans, especialment els lletraferits, els quals ha orientat en el camp de les lletres i els ha polit, si calia, els versos o la prosa. Perquè, com escau a tot bon poeta, mossèn Pere és un excel·lent escriptor de prosa que, d'altra banda, és un gènere que no ha conreat gaire. I estic segur que excel·liria en el ram de les monografies, com ho demostrà amb la del Montseny. I encara esperem el seu llibre sobre Riells...

Mossèn Ribot ha estat, continua essent, un punt de referència per a milers de persones de tot Catalunya. I un pal de pallar per a molts amics de gustos i idees ben diversos. Recordo l'afecte i l'admiració amb què en parlava Carles Riba i com J. V. Foix se l'escoltava i hi tenia col·lotges sobre religió i poesia.

Celebro que s'hagi fet aquest acte d'avui que em sembla que hauria d'ésser el preàmbul d'un homenatge nacional dins el 1988, any en què mossèn Ribot, repeteixo, si Déu vol, el de 21 de febrer, complirà els 80 anys. I fóra escaient que, comptant amb el mecenatge de tants i

tants devots com té, es preparés la seva poesia completa en una edició digna i senzilla. Ens trobem dins una onada d'un cert anticlericalisme que, sense cap mena de finor per discernir, parla despectivament de «poesia capellanesca». Em sembla que no han volgut llegir l'obra de mossèn Pere i d'altres sacerdots que excel·leixen en el conreu de la poesia.

Per molts anys, estimat mossèn Pere, sempre al peu del canó, servint els altres, adaptant-vos a cada consciència, corregint versos, vostres o dels amics. El vostre exemple, el vostre escalf i la vostra fortaleza ens reconforten. Sou incapaç de retirar-vos i esperem que Nostre Senyor trigui molts anys a jubilar-vos!

OBRADOR

OBJECTIUS PASTORALS A L'ARXIPRESTAT DE MATARÓ

JOSEP COLOMER

LA REFLEXIÓ DEL CURS 1987-88

Amb motiu de l'expectativa creada pel Sínode sobre els Laics, el Consell pastoral de l'Arxiprestat de Mataró al principi del curs 1987-88 va convocar els Consells pastorals parroquials, els grups de cristians compromesos (grups de revisió de vida, matrimonis, serveis pastorals, etc.) i tots els cristians interessats per la marxa de l'Església a casa nostra, a una assemblea extraordinària, amb l'objectiu de fer avançar entre tots l'acció pastoral. La resposta fou àmplia, unes 400 persones.

Es presentà l'aportació que la diòcesi de Barcelona feia al Sínode. Després es convidà tots els grups a treballar —com si féssim el nostre propi sínode—, per realitzar un diagnòstic de la situació real de l'Església mataronina i fer propostes per avançar. Seguint el document preparatori «Instrumentum laboris», s'assenyalaren sis àmbits de reflexió: formació i catequesi; litúrgia i espiritualitat; família; acció social de l'Església; cultura, política i mitjans de comunicació; món del treball i economia. Tres àmbits extraeclesials i tres d'intraeclesials. Al front de cada un hi havia un laic responsable d'animar i coordinar la feina. Aquests feren una breu presentació del propi àmbit. Una pregària de principi de curs clogué l'assemblea.

Des d'aleshores, i durant tot el curs, uns 30 grups, amb més de 250 persones, han treballat d'acord amb la crida. Durant l'any s'han assenyalat uns espais de temps, per a *veure* la realitat, *judicar-la*, i proposar objectius i mètodes d'*actuació*. Cada temps s'ha clos amb una assemblea del Consell pastoral dedicada al tema. A la darrera assemblea plenària, el dia 31 de maig, s'ha presentat i aprovat un document que assenyalava sis grans objectius a aconseguir amb mitjans concrets. A més existeix un bon dossier d'anàlisi de la realitat i de propostes que el Consell s'ha compromès a tenir en compte a l'hora d'actuar.

El Consell pastoral de l'Arxiprestat de Mataró, amb els Consells parroquials, i grups que s'han compromès a treballar-hi a partir del setembre vinent, elaborarà un pla de treball per dur a terme en els tres anys propers les propostes aprovades. En presentem les grans línies.

OBJECTIUS PASTORALS PER ALS PRÒXIMS TRES CURSOS

Formació i catequesi

Davant els grans reptes d'un canvi constant i de la crisi de valors del nostre món, cal conscienciar els cristians de la urgència de la formació, i promoure una forta campanya d'evangelització i catequizació a tots els nivells, particularment en els d'adults, per aconseguir una qualitat de formació cristiana, tant personal com comunitària, adequada al moment històric que estem vivint i que sigui capaç de desvetllar en el laicat una veritable necessitat de participar en la vida de l'Església i del món.

També es remarca la necessitat de realitzar un gran esforç d'Església de cara a la formació, a tots els altres àmbits.

Apuntem aquests mitjans:

— Elaborar una síntesi, o punts clau, de doctrina, moral i litúrgia, que il·lumini la vida dels cristians, i que es difongui mitjançant grups

de reflexió i revisió de vida, assemblees, predicació, divulgació de documents de l'Església, llibres i revistes i altres mitjans de comunicació;

- obrir una secció de formació a «Crit i Veü», òrgan de l'Església arxiprestal;

- crear un equip, o escola, d'animadors de grup per dur a terme la campanya;

- establir cursets intensius de formació teològica i bíblica per a laics.

Litúrgia i espiritualitat

Recerca d'una espiritualitat personal i col·lectiva més profunda per als cristians d'avui. Valorar en especial la pregària i les celebracions litúrgiques, i promoure la preparació de l'eucaristia perquè sigui més participada i més fructuosa per als fidels i alhora esdevingui signe entenedor i connectat amb la vida.

Es proposen els següents mitjans:

- preparació personal, individual, per mitjà de la catequesi, la predicació i altres recursos;

- creació a les parròquies de grups de reflexió sobre el sentit de la celebració dominical o festiva;

- creació de grups de preparació de les celebracions;

- participació dels clergues presidents de les celebracions en aquests grups, perquè pugin copsar millor els problemes i els interessos de la gent;

- xerrades de formació espiritual i litúrgica i vetlles de pregària; rés de la litúrgia de les hores entre les comunitats i els grups, com a fórmula per a enriquir l'espiritualitat personal i col·lectiva.

Família

En uns moments de crisi d'aquesta institució, es proposa fomentar els valors de la vida matrimonial de la parella i emprendre una acció educadora del sentit humà i cristià de la família. Proposem aquest mitjans:

- educació vivencial en la doctrina i l'espiritualitat del sagrament del matrimoni, i de la família com a «Església domèstica»;

- sessions de formació familiar dirigides sobretot a adults;

- creació de nous equips de matrimonis;

- promoció d'acollidors de promesos i de parees de bateigs i d'animadors de catequesi familiar;

- divulgació dels materials de reflexió publicats pels centres de pastoral especialitzats;

- homilies dominicals d'alguns períodes adreçades a educar els valors de la família cristiana.

Acció social de l'Església

Davant les precarietats, les mancances, les bosses de pobresa, la marginació, etc., del nostre arxiprestat, cal fer una acció per interpel·lar i sensibilitzar la comunitat cristiana perquè es comprometi en la recerca de solucions. Mitjançant:

- informació puntual sobre aquestes realitats, sovint desconegudes;
- homilies, reflexions, etc., que fomentin l'acció dels cristians;
- denúncia, si cal, de les injustícies;
- promoció de les institucions necessàries.

Cultura, política i mitjans de comunicació

Perquè l'Església sigui més present en la vida local, és necessari:

- procurar que els estaments directius (Consell de rectors o Consell pastoral) donin pautes i orientacions per a discernir i il·luminar les qüestions socio-polítiques, econòmiques, socials, culturals, etc;
- usar els mitjans de comunicació (premsa, ràdio i televisió locals) per a informar i difondre orientacions;
- desvetllar entre els cristians la necessitat de participar activament en la vida cívica, cultural, política i social de cada dia.

Per a anar-ho aconseguint, cal:

- que els estaments directius de la nostra Església cerquin la fórmula adequada per a fer possibles aquestes manifestacions;
- creació d'un equip de professionals i de gent dedicada a la comunicació;
- afavorir la formació humana i cristiana, mitjançant cicles d'homilies, números especialitzats de «Crit i Veu», etc.

Món del treball i economia

Perquè l'Evangeli sigui un missatge entenedor per a tothom, cal aconseguir que la comunitat creient doni un testimoniatge individual i col·lectiu de senzillesa, austeritat, obertura i compromís, amb una connexió autèntica amb les realitats de la vida de cada dia. Com a mitjans, proposem:

- difusió dels valors evangèlics, a través de trobades de formació, aprofitant les dates en què les parròquies ja les tenen programades i partint dels problemes actuals del poble;
- incidència en la creació de grups de revisió de vida (reflexió a partir de la realitat);

- preparació de les homilies en grups per part dels preveres, perquè aquestes parteixin de la vida de la gent i la il·luminin, i ajudin a l'opció preferencial pels pobres;
- denúncia profètica de les injustícies.

Notes

Per dur a terme aquest treball, s'hauran de tenir en compte els nivells de les comunitats i les persones: poble, barriada, centre de la ciutat, condició, etc.

A l'hora de programar les fases del treball que correspondran a cada curs i als temps forts de l'any cristià es tindran en compte les aportacions que hagin presentat els diversos àmbits, tant en els temps de veure i judicar, com, sobretot, de l'actuar. Cada consell, comunitat o entitat, rebrà el material necessari per al coneixement de la realitat de la nostra Església i per a la seva acció pastoral.

El setembre vinent es presentarà a l'aprovació del Consell una proposta general d'objectius i mètodes per als pròxims tres anys, i una de concreta, per al curs que començarem enguany.

El Consell pastoral de l'Arxiprestat de Mataró, sense voler interferir en el normal desenvolupament de les activitats o enfocaments més particulars de cada comunitat, fa una crida als consells pastorals parroquials, a les entitats d'Església, a les institucions religioses, als preveres i, en definitiva, a tots els creients de l'arxiprestat, perquè procurin adequar llurs programes, projectes i realitzacions dels tres pròxims cursos al marc unitari d'actuació proposat per aquest organisme.

PELEGRINATGE INTERPARROQUIAL DE GIRONA A MONTSERRAT

RAMON OLLER

El dia 14 de maig d'enguany, amb motiu de l'Any Marià, més d'un miler de pesones dels arxiprestats de Girona-Centre, Salt, la Vall del Llàmana i de la parròquia del Port de la Selva, presidits pel nostre bisbe Jaume, vàrem fer un pelegrinatge al santuari de la Mare de Déu de Montserrat, Patrona de Catalunya.

Gènesi

I com va sortir la idea d'aquest pelegrinatge? En una reunió de capellans de l'arxiprestat de Girona, el rector de Germans Sàbat va manifestar que tenia la intenció d'anar amb la parròquia a Montserrat en romeria. Aquesta va ser la guspira que va desvetllar les ganes dels altres companys. Per què no hi anem juntes les parròquies de l'arxiprestat amb motiu de l'Any Marià? I així es va acordar. Més endavant en una reunió dels arxiprestos de la Zona es va considerar la possibilitat que el pelegrinatge fos més ampli. I s'hi afegiren els arxiprestats de Salt i de la Vall del Llàmana i posteriorment la parròquia de Port de la Selva.

Sentit

Heus aquí els pensaments centrals que il·luminaren el nostre pelegrinatge:

— Sentit de *conversió*. Tot pelegrinatge de fe comporta sempre la renovació interior. Cal pujar a «la muntanya» a regenerar-se per poder viure «a la plana» com a salvats i estimats de Déu.

— Sentit *pasqual*. Durant la Pasqua celebrem el pas de Jesús al Pare. Cal, per tant, mantenir sempre viva la nostra condició de pelegrins.

— Sentit *marià*. Així com Maria va ser una piadosa pelegrina i va convertir tota la seva vida en un pelegrinatge interior, també nosaltres

ens havíem de posar en camí per fer més nostre, en aquest Any Marià, el seu estil de vida. Per això veníem a implorar el seu ajut de Mare.

— Sentit *eclesial*. Hi pujàvem persones de diferents comunitats cristianes per tal de compartir plegats una mateixa experiència eclesial.

Programació i sentit del pelegrinatge, com podeu veure, eren el llevat i la pasta d'un mateix pa de camí que compartiríem petits, joves i grans.

Organització

En especial dos equips varen fer de motor del pelegrinatge. Els membres del Centre Excursionista de la parròquia de Sant Narcís es responsabilitzaren de l'organització dels autocars i del dinar en comú. Cal dir que l'organització va ser perfecta i que va merèixer els elogis dels participants. Mn. Joan Baburés i Mn. Miquel Ramió es varen fer càrrec del programa i dels contactes amb el Monestir. Ambdós varen portar la marxa general de tots els actes.

La feina de propaganda i d'inscripcions, la varen fer equips parroquials de cada lloc.

Tenint com a teló de fons el llibret que es va editar, com a company de camí d'aquest pelegrinatge, deixeu-me que us n'ofereixi els trets principals.

Programa-horari

7. Sortida de Girona. Als autocars, els responsables varen dirigir la pregària «En emprendre el camí», de la Visita Espiritual a la Mare de Déu de Montserrat.
10. Arribada a Montserrat.
11. Missa conventual a la basílica. A l'ofertori, Mn. Jaume Reixach, rector de la catedral, va fer ofrena d'una llàntia per a la basílica, com a testimoniatge tangible de la nostra pujada. Hi va llegir aquesta pregària d'ofrena:

*A Vós, Mare de Déu de Montserrat,
patrona de Catalunya,
els arxiprestats de Girona i Salt
us fem homenatge de la nostra fe,
que viu i creix a redós de la pedra i de la història.
Voldríem que la nostra vida cristiana
fos més fecunda que l'aigua dels nostres rius,*

*tan acollidora
 com l'ombra de la nostra Devesa centenària.
 Que la vostra mirada de Verge Moreneta
 —«aquests ulls que no coneixen son»—
 renovi en tots nosaltres
 la fidelitat a l'Església
 i la fidelitat al País.
 Verge de Montserrat,
 no sols us volem fer costat,
 sinó que voldriem romandre
 al costat vostre sempre.
 Per això deixem als vostres peus
 aquesta llàntia, penyora de la nostra fe,
 símbol de la nostra Pasqua.
 Sempre voldriem ser llum: llum i alegria de Pasqua.
 Us demanem, Mare,
 que des d'aquest Santuari entre muntanyes
 —«que amb serra d'or els angelets serraren»—
 vulgueu mantenir la nostra fe
 —la nostra llàntia—
 sempre encesa i flamejant,
 a major glòria del vostre Fill.
 Amén.*

12. Audiència amb el pare abat.
13. Salve de l'Escolania a la basílica.
14. Dinar.
16. Celebració de la tarda, a la basílica.
17. Sortida de Montserrat. En el viatge de retorn, res del sant rosari.
20. Arribada a Girona.

(Com haureu pogut comprovar, es tracta de l'esquema tradicional que el mateix Monestir ofereix als grups de parròquies que pugen al santuari a homenatjar la Moreneta en romeria).

Valoració: tres coses a destacar

La presència del senyor Bisbe i del pare Abat. Per iniciativa personal, el senyor bisbe de la diòcesi va voler presidir la romeria i els seus actes principals, en especial la celebració de la missa. A l'audiència amb el pare abat es va fer portantvèu de l'agraïment de tots per l'acollida que se'ns va fer. L'abat Cassià, per la seva part, ens va explicar

una sèrie de vivències personals de devoció mariana ben alliçonadores i de bon recordar per a tots els qui el sentírem.

L'actuació de la coral de Sant Narcís. Una altra cosa a destacar és la presència dels nois i noies de la coral de Sant Narcís de Girona, dirigida per Enric Humet, que va tenir dues actuacions al llarg de l'estada: a l'audiència al monestir, on ens va cantar un breu repertori, i a la litúrgia de la Paraula de la tarda a la basílica. Les seves cançons varen donar un to genuïnament gironí a la pègrinació.

Senzillesa i sentit eclesial. D'aquesta pujada, d'aquest camí i del retorn, cal subratllar-ne la senzillesa i el sentit eclesial: en les persones que hi varen participar, en les paraules que es varen pronunciar, en les manifestacions de devoció mariana, en els organitzadors,... No sense fonament, més d'una persona, a l'hora del retorn deia: «i no caldria repetir de tant en tant alguna cosa així tots plegats?»

Una vegada més, doncs, hem palpat aquella intuïció del concili Vaticà II, que per a comprendre el misteri de Maria cal situar-lo en el misteri de l'Església.

QUATRE VENTS

CRÒNICA DE GIRONA

Passada la gran festa de la Pasqua de Resurrecció, l'activitat pastoral de moltes parròquies gira a l'entorn de la celebració dels sacraments. El mes de maig, i també una part del de juny, és el temps de les primeres comunions, amb tota la càrrega d'il·lusió per part dels infants i dels catequistes, d'expectació gens desinteressada per part dels establiments comercials i gastronòmics i sovint de neguit per part dels pares. Moltes parròquies celebren la confirmació. I és una època en què, després

del parèntesi quaresmal, els bateigs es multipliquen.

Solen ser celebracions que es fan amb normalitat, sense estridències, però que a causa del seu volum i de la transcendència del que s'hi celebra, mereixen ser destacades.

Equips de litúrgia

Millorar les celebracions és justament el que es proposa aconseguir el Secretariat diocesà de Pas-

toral litúrgica. D'acord amb la campanya promoguda per la Comissió interdiocesana de Litúrgia, aquest Secretariat ha publicat una nota amb la qual vol fomentar la creació d'equips de litúrgia a cada parròquia, encarregats d'animar i de coordinar tota l'acció litúrgica que s'hi duu a terme. La nota informa de l'edició d'un tríptic per ajudar a prendre consciència d'aquest servei a la comunitat.

El Secretariat constata l'existència d'un retrocés, d'uns anys ençà, en les iniciatives encaminades a afavorir l'acció litúrgica. I crec que té raó. D'una banda hi ha reccels per part de la clerecia quant a la participació plena dels laics en la litúrgia. D'altra banda, als laics més voluntariosos sovint els falta la formació necessària per poder exercir adequadament tasques de responsabilitat en el camp litúrgic. Per això és bo que un organisme com el Secretariat de Pastoral litúrgica estimuli el millorament del servei litúrgic i ho faci assenyalant camins concrets i oferint materials.

Ministeris laïcals

Els Consells presbiteral i pastoral diocesà van ser informats, en la seva reunió del mes d'abril, de la constitució de la comissió diocesana per als ministeris laïcals, que ha començat ja a reunir-se. La integren un representant del Seminari, un del Secretariat de Litúrgia, un rector, dos laics i una reli-

giosa. La seva funció és posar en marxa els diferents ministeris laïcals a la diòcesi.

És una qüestió que ja havia estat tractada anys enrera en diverses ocasions, de vegades conjuntament amb la del diaconat permanent, del qual darrerament ha deixat de parlar-se. Fa uns anys, el Consell presbiteral va crear una comissió per estudiar la implantació del diaconat permanent a la diòcesi, complint així una proposta aprovada a la Jornada diocesana de Pastoral de l'any 1980 que deia: «Que l'Església diocesana es plantegi la implantació del diaconat permanent». Aquesta comissió va assenyalar que un pas previ seria estimular la corresponsabilitat i introduir la figura dels laics amb missió pastoral.

La implantació dels ministeris laïcals suposarà un enriquiment per a l'Església diocesana. I permetrà, en el futur, replantejar la instauració del diaconat permanent amb més amplitud de mires.

«Vida creixent», a la diòcesi

El bisbat de Girona compta amb moviments d'infants, d'adolescents, de joves i d'adults. Hi mancava un moviment específic per a gent gran. «Vida creixent» pot respondre a aquesta necessitat. A hores d'ara s'està gestionant la introducció d'aquest moviment. La Vicaria General de Pastoral, d'acord amb la Delegació episco-

pal d'Apostolat seglar, ha encarregat a Mn. Salvador Testart la responsabilitat de tirar endavant «Vida creixent» a Girona.

Moviments i serveis que es belluguen

La localitat empordanesa de Viladasens va acollir, el 15 de maig, els participants en la dissetena Jornada nacional del Moviment de cristians de pobles i comarques de Catalunya. Cal destacar l'aportació de Jordi López Camps sobre les «perspectives de la solidaritat, avui».

D'altra banda, la quarta trobada de capellans de pobles i viles, celebrada el 3 de maig a Banyoles amb l'assistència de quaranta-un capellans, va acabar amb la decisió de continuar el treball iniciat el 1986, amb dues trobades més: una l'octubre d'enguany per triar uns compromisos, i l'altra per el juny de l'any vinent per revisar els compromisos adoptats.

Si bé el número de militants de la JOC a la diòcesi és força reduït, cal constatar l'existència de grups de joves que es troben en la dinàmica d'aquest moviment, encara que sense estar-hi plenament integrats. Seixanta joves de la perifèria de Girona pertanyents a aquests grups van trobar-se el 17 d'abril al Pont Major en una diada de to festiu, en la qual van presentar els resultats d'una enquesta sobre el temps lliure i van fer una previsió dels camins d'actua-

ció que seguiran.

Al seu torn, el MUEC ha organitzat durant el curs dues trobades per als estudiants dels instituts. La primera va tenir lloc a Riudarenes, i la segona a Esponeüllà. Per als dies 18 i 19 de juny organitza una sortida-acampada a Sadernes.

El servei de Colònies de Vacances va celebrar el 13 de maig l'assemblea extraordinària general de centres federats. Va ser presentada i elegida com a presidenta Dolors Puigdevall, de Fornells de la Selva.

L'Adoració Nocturna de Girona ha commemorat, durant el mes de maig, el centenari de l'obra a Girona, amb diversos actes a l'església del Sagrat Cor de la ciutat de Girona i al santuari de la Mare de Déu dels Àngels. També ha organitzat dues exposicions: una d'objectes d'art religiós-eucarístic i una altra de colleccionisme popular-religiós.

Aplec de l'Esperit i Any Marià

Els gironins tenen fama de sedentaris, almenys quan es tracta de sortir del seu propi bisbat per participar en cursos, trobades o celebracions que es fan a d'altres indrets. Potser per això, i també per altres factors, tan sols 113 joves del bisbat de Girona van participar a l'Aplec de l'Esperit celebrat a Lleida per Pentecosta. Van ser més que els qui fa tres anys van participar a l'Aplec que va tenir

lloc a Poblet, però aquest número és encara clarament insuficient. Cal subratllar, de tota manera, el bon treball dut a terme pels grups que es van encarregar de preparar l'estand i el racó de TROCA (trobades d'adolescents) i la Pasqua jove.

Van succeint-se els actes amb motiu de l'Any Marià. Com ara el pelegrinatge que les parròquies de l'arxiprestat de Banyoles van fer al santuari de la Mare de Déu del Collell el dilluns de Pentecosta.

L'Any Marià s'acabarà el 15 d'agost. Llavors serà el moment de fer-ne un balanç definitiu. Fins ara s'ha pogut detectar l'esforç que han realitzat les parròquies, que ha cristal·litzat en un bon número de pelegrinatges i l'esforç dels santuaris per acollir aquests pelegrinatges i per oferir, per iniciativa pròpia, una sèrie d'actes marians. Malgrat totes les crisis, la devoció a Maria gaudeix d'un arrelament pregon en el nostre poble.

Josep Casellas

El Casal d'Hivern de St. Josep, de Girona

Aviat farà 10 anys que, a la parròquia de Sant Josep de Girona, any darrera any, uns quants joves dediquen unes hores del dissabte a la tarda a educar infants des de l'esplai. El Casal d'Hivern a la nostra parròquia acull entre 80 i

100 infants de 8 a 13 anys, amb la col·laboració d'uns 15 monitors.

El casal comporta un regitzell de jocs, sortides, tallers, que no es fan mai d'una manera desordenada, sinó seguint una idea que enllaça totes les activitats durant el curs: és l'anomenat «centre d'interès». Anomenem «centre d'interès» una línia que va rodant a l'entorn d'un tema que desperta interès en la mainada. Un any ha estat el món de les joguines, un altre la mitologia, el cos humà, etc.

Tot això és un bon mitjà per educar des de l'esplai. En aquesta tasca educativa dels infants ens regim per uns criteris concrets: obertura a Déu, protagonisme dels infants, foment de valors com la responsabilitat, el sevei, el treball, individual i en equip, el seguiment de cada infant per part dels monitors.

Això no és una feina exclusiva dels monitors, sinó també dels pares. Ells són els primers responsables de l'educació dels infants. Per això el nostre casal està format per uns representants dels pares, que anomenem l'equip de pares. Ells fan de lligam entre els monitors i la resta de pares. Però, sobretot, miren de concretar amb els monitors «l'ideari pedagògic de l'Esplai parroquial de Sant Josep».

Cada any el casal s'ha de programar, s'ha de revisar constantment i, sobretot, no s'ha de perdre el seguiment dels infants i dels objectius que ens hem marcat a l'hora d'educar. Això és feina de l'equip de monitors i de l'equip de

pares, acompanyats per un consiliari.

Tot això al cap de gairebé deu anys, es nota. Molts dels monitors actuals han passat per aquesta «escola» dels dissabtes a la tarda, una «escola» ben diferent, on els nois i noies se senten protagonistes.

De *dificultats* també n'hi ha: falta de temps per a preparar bé les activitats, alguns problemes d'organització, o problemes de relació..., però tot això amb ganes de treballar cada vegada millor.

Potser ens hauríem de *preguntar* quina incidència tenim amb

dues hores setmanals sobre aquests infants, davant les influències, a vegades molt més atraients, de la T. V. o de les màquines de joc; o també si el nostre treball pot ajudar més a una comunicació de valors, amb un cert lligam amb la catequesi, i no limitar-se a ser un servei de segona a les nostres parròquies; i per últim, si els nostres monitors en tenen prou amb el servei que fan, o necessitarien més plataformes de reflexió, amb una relació més concreta amb la seva vida de joves i de cristians.

Jordi Font

CRÒNICA DE MALLORCA

Un Nou Testament per a les illes

Any nou: Nou Testament. Va ser el regal que ens dugueren l'any 1988 i els Reis. Dia 31 de desembre, en el 758è. aniversari de la Conquesta de Mallorca pel Rei En Jaume, s'acabava d'estampar a Barcelona el volum del Nou Testament, edició especial per a les diòcesis de Mallorca, Menorca i Eivissa. L'Editorial Claret

ha gestionat aquesta publicació.

Aquesta obra ve a ser la culminació de les edicions dels leccionaris litúrgics que s'han anat adaptant aquests anys del postconcili per a ús de les diòcesis de les Illes. El text fonamental d'aquest Nou Testament és, doncs, el dels leccionaris que llegim a la missa i a les celebracions sacramentals. El criteri ha estat sempre mantenir el nivell literari, segons la tradició pròpia tan servada ja

d'antic a les edicions de caràcter religiós: catecisme, oracions, etc. Per altra banda, s'ha utilitzat també l'edició interconfessional, amb l'annuència de l'Associació Bíblica Catalana i dels altres coeditors. L'adaptació lingüística ha estat estretament concordada amb dos preveres de Menorca i Eivissa, Mn. Miquel Anglada i Mn. Joan Marí. Així hem assolit un text que pugui ser ben acceptat per les tres diòcesis.

L'obra és el n. 4 de les publicacions del Centre d'Estudis Teològics de Mallorca, que signa la presentació després d'una carta dels bisbes de les Illes. La portada és un antic gravat del 1593, una de les «històries evangèliques» (la tempesta en el mar de Galilea), ideades pel mallorquí P. Jeroni Nadal, que fou vicari general de sant Ignasi de Loiola.

La tirada de la primera edició (que s'està esgotant) és de 12.000 exemplars, i s'ha pogut vendre a un preu molt assequible (300 ptes.) gràcies a les subvencions rebudes de la Direcció General de Cultura de la Comunitat Autònoma Balear i de «La Caixa».

Dia 28 de gener es va fer la presentació d'aquesta edició, que certament marca una fita en la nostra història religiosa, en el Seminari Major. El Sr. Josep M. Llompарт, premi d'honor de les Lletres Catalanes, va pronunciar un bell parlament, reproduït al B. O. del bisbat (març 1988), i va presidir el bisbe, que va cloure l'acte amb unes paraules de felicitació.

Sant Alonso Rodríguez: centenari de la canonització

Dia 15 de gener del 1888 el papa Lleó XIII canonitzà sant Alonso Rodríguez, aquell vidu segovià, coadjutor de la Companyia de Jesús, que a Mallorca va viure 46 anys fins que hi morí el 1617. Ell va estimar molt Mallorca i Mallorca l'estimà a ell en vida i després de mort: just per ésser sant, home d'oració constant, que tot-hora sentia la veu de Déu quan tocaven a la seva porteria de Monti-Sion: «¡Ya voy, Señor!», era sempre la resposta a la campaneta del col·legi jesuític.

En vida i tot d'una després de mort, els mallorquins ja veneraren l'humil porter de Monti-Sion. L'any 1632 les autoritats ja el declararen patró de Mallorca, molt de temps abans de la beatificació (1825).

Enguany, doncs, hem celebrat gojosament el primer centenari de la seva canonització. L'acte central va ser una solemne missa concelebrada a la Seu, presidida pel bisbe. Hi assistí una gentada. Els impulsors de la festa foren els jesuïtes de Monti-Sion i les dues parròquies que tenen sant Alonso per titular: la del Pont d'Inca i una a l'exemple de Ciutat.

Vaig tenir el goig de publicar-ne una breu biografia, la primera que del sant porter s'escriu en català. És una obreta senzilla, just per posar a l'abast dels feels d'avui la figura espiritual de sant Alonso. Per cert que hi ha una anèc-

dota molt curiosa en la seva vida: digué que el P. Rector de Montisyon, el valencià P. Joan Rico, guanyava molts anys de purgatori per predicar en castellà. Aquesta dita va tenir influència entre els missioners mallorquins i catalans que en el s. XVIII evangelitzaren Califòrnia per tal que ensenyassin el catecisme als indis en la seva llengua vernacle. Són de Llorenç Moyà, un dels nostres poetes contemporanis, aquests versos agradosos: «Protegiu, sant foraster, la nostra llengua estimada».

Any marià

A Mallorca se li ha donat el caràcter d'impuls a les devocions locals o comarcals de la Mare de Déu. Així, entorn de les imatges més venerades de santuaris i paròquies, s'han organitzat diversos actes on no hi ha mancat la catequesi mariana, la nota d'actualitat en la participació del jovent i les tradicionals processons.

Per la Quaresma, les conferències organitzades a nivell diocesà tingueren també com a tema central Maria. Les predicaren el bisbe, un prevere professor de Sda. Escripura i una religiosa. Aquesta, com es pot ben suposar, va ser una mica la «vedette» d'aquest cicle de conferències que es donaren a diversos pobles i a Ciutat.

Dia 16 d'abril es va inaugurar a la Llonja de Ciutat una exposició: «Nostra Dona Santa Maria dins l'art mallorquí». S'hi expo-

saren imatges, quadres, brodats, corones, un «llit de la Mare de Déu morta» (peça típica de les celebracions mallorquines de l'Assumpció), documents, etc. L'exposició va ser muntada amb un gust exquisit, i volia ser també una catequesi de la vida de Maria i de la seva participació en l'obra de Crist, com també de la seva presència en la vida del nostre poble. Se'n va publicar un catàleg bellíssim i molt documentat. L'organització ha estat a càrrec del bisbat, de la Conselleria de Cultura i de la Caixa d'estalvis «Sa Nostra».

Retornar a Burundi

En cròniques anteriors ja us he parlat de la presència missionera de la nostra Església de Mallorca. La revista del Centre d'Estudis Teològics, «Comunicació», dedicà el darrer número de l'any passat a aquests vint-i-cinc anys d'activitat missionera mallorquina al cor d'Àfrica. La presència dels nostres missioners, per pressions polítiques, s'havia hagut d'estroncar. Germanes de la Caritat i els preveres mallorquins hagueren d'abandonar aquell país per ofegament de la llibertat religiosa. Dia 3 de setembre de l'any passat esclatà un cop d'Estat i el govern que en sortí assegurà de seguida la llibertat religiosa i el retorn dels missioners estrangers expulsats.

Així, doncs, es va decidir que alguns preveres mallorquins retornassin al Burundi. En concret tres

que ja hi han estat alguns anys, entre ells el darrer que retornà a Mallorca, s'incorporaran aviat a la diòcesi de Gitega. Ara mateix (15 de juny) el delegat de Missions i Mn. Jaume Mas són a Burundi per veure quina parròquia poden dirigir. Per la tardor els altres dos que hi han d'anar, Mn. Julià Cifre i Mn. Bartomeu Barceló, s'hi incorporaran.

Per cert que dia 20 de febrer, en una reunió conjunta al Seminari Nou del Consell prebisteral i el Consell de Pastoral, es presentà l'arquebisbe de Gitega que venia a posta de Roma per agrair i encoratjar l'ajuda de missioners mallorquins al Burundi. Ens va explicar tot el procés dolorós del règim anterior i va refermar la voluntat política del govern actual de respectar la llibertat religiosa.

Les joies de Lluc

Ja abans s'havia discutit l'oportunitat de vendre joies de santuaris principals de Mallorca per destinar el seu valor a obres caritatives. La publicació de l'encíclica «Sollicitudo rei socialis» amb aquell paràgraf que diu que cal desprendre's d'ornamentacions superflues del culte per socórrer les necessitats dels més pobres, va induir els responsables de la nostra diòcesi a fer un gest que després ha estat divulgat moltíssim a nivell de l'Estat espanyol. El Consell episcopal, amb una nota de dia 18 de març, feia pública la

intenció de vendre joies sense valor històric i artístic dels santuaris de Lluc i de la Mare de Déu de la Salut, de Ciutat, per destinar el producte de la venda a obres de promoció de la dona, al projecte «Home» per a drogaaddictes i a necessitats urgents d'extrema pobresa. La nota deia que últimament ja no s'acceptaven donacions d'aquest tipus i que les persones que volguessin recuperar joies donades per ells o els seus familiars, ho podien fer. Sé de bona font que només algunes persones han reclamat joies donades i que, en recuperar-les, han ofert una quantitat en diners molt superior al seu valor real. Les joies han estat lliurades a la Caixa d'Estalvis «Sa Nostra» perquè les valori i les posi a pública subhasta, que segurament es farà per la tardor.

En general el gest ha estat ben rebut. No s'han alçat crítiques cridaneres ni molt manco. Si bé és veritat que certament no se'n podrà treure un gran profit econòmic. S'ha insistit molt, de part del bisbat, que just era un gest simbòlic d'acord amb l'encíclica papal, remarcant l'obra social i assistencial que Càritas diocesana està duent a terme en les bosses de pobresa de la societat mallorquina, el cost de la qual és ben superior al que es podrà treure d'aquestes joies: tal volta uns deu milions de ptes.

Parlant de la darrera encíclica del papa, convé recordar que dia 11 de maig es va fer la seva presentació en una taula rodona, organitzada pel CETEM, en la qual

intervingueren els professors de Sociologia, Mn. Joan Bestard; de Moral, Mn. Bartomeu Bennàssar; un economista, Miquel Alenyar, i un polític, Antoni Tarabini. L'exposició va ser seguida per un públic nombrós i interessat i el diàleg va ser franc, obert i aclaridor. Se'n feren dues sessions, horabaixa i vespre, per donar més possibilitats d'assistència.

El projecte «Home»

D'entre totes les teràpies que són corrents en l'àmbit de la drogaaddicció, la diòcesi de Mallorca ha optat pel projecte italià «Uomo», sobretot per ésser el que més es dedica a recuperar la personalitat del drogaaddicte i a reinserir-lo en la societat, comptant amb l'ajuda de la família.

Un prevere, Mn. Bartomeu Català, és el qui ha duit endavant aquest projecte a Mallorca comptant amb un bon nombre de col·laboradors. L'estiu passat, al barri turístic d'El Terreno, a un antic convent de religioses, es va establir el lloc d'acollida. Pel novembre passat ja es pogué inaugurar l'edifici que albergaria la comunitat terapèutica de Ses Sitjoles (Campos) i que dia 11 de desembre acollí els dos primers al·lots que voluntàriament es volien curar, després de passar per l'acollida esmentada. Actualment hi ha 26 joves en aquesta comunitat terapèutica. S'espera que alguns aviat puguin ja passar a la fase de reinserció.

L'edifici i les instal·lacions de la

finca han estat pagats per la Conselleria de Sanitat del Govern Balear; el personal voluntari i el manteniment corren a càrrec de la Delegació diocesana d'Acció Social, que ha cercat també beques per a l'hostatjament i la cura dels interns.

Cada dia el problema és més preocupant a l'illa, però també és vere que actualment es fan campanyes intenses per despertar la consciència de tots per tal que s'ajuntin les forces per recuperar els qui estan enganxats, i per prevenir possibles caigudes en aquesta plaga del nostre segle. Cal recordar que Mallorca és un mercat florent de la droga i un punt del seu pas d'Àfrica i altres continents cap a Europa.

La visita del Nunci

Mons. Tagliaferri havia manifestat al nostre bisbe la intenció de visitar la diòcesi i així va venir el dia 2 de juny per tornar-se'n el 5. Aquí va complir un programa dens i ben preparat.

El dia del Corpus va presidir la concelebració a la Seu i la processó eucarística pels carrers de la ciutat antiga. Va visitar la Casa de l'Església, el Seminari, la comunitat terapèutica de Ses Sitjoles; es va entrevistar amb els religiosos i ensenyants, amb el Consell presbiteral i de Pastoral; va presidir la jornada dels malalts al santuari de Lluc.

Pertot es va mostrar molt espiritual en les seves consignes, molt diplomàtic en les respostes, molt llarg en els discursos. No va aclarir gran cosa quan se li preguntà sobre la creació de la Província eclesiàstica balear. Recomanà la confessió individual i la intervenció dels seglars cristians en la vida política. Va escoltar sense pipellejar com el bisbe Teodor li agraïa la seva visita a Mallorca, on havia pogut entrar en contacte amb la realitat viva sense quedar enclòs per informes o documents escrits que li poguessin fer arribar.

A la Seu i a Lluc parlà en català a l'homilia. Cal destacar l'encertada benvinguda que li donà el prior de Lluc en italià i català. Un vicari episcopal anava tot encès després d'aquest fet ja que, segons ell, el discurs havia d'haver estat íntegrament en castellà, com els altres...

Breument

Altres notícies dignes de destacar són l'enfrontament entre bisbat i ajuntament de Ciutat per unes obres a la Casa de l'Església.

Resulta que s'hagué d'esbucar una part de l'edifici i ja estava resolt que seria destinada a biblioteca pública diocesana. Un bon dia un personatget de l'ajuntament passa per allà, veu que hi ha un pati, i dit i fet, en el pla de reordenació del barri de Sa Calatrava, es declara el pati i la part no construïda de l'edifici com a zona verda. El diari «El Día» publica a primera plana que el bisbat s'oposa a la recuperació de Sa Calatrava, i el bisbat dia 29 de febrer ha de contestar amb una nota posant les coses en son punt. Es veu que, per ara, bisbat i ajuntament de Ciutat no van gaire d'acord. Per altra banda qualque cosa es mou a Cort, ja que diuen que el batle socialista no està acostumat a governar en la minoria que li donaren les darreres eleccions.

Dia 25 de setembre, a Roma, el papa beatificarà fra Juníper Serra. I esperam per l'any que ve la beatificació d'una religiosa humil de la nostra pagesia, sor Francina Cirer.

Amb això, ens queda material per a cròniques vinents.

Pere Llabrés

CRÒNICA DE TARRAGONA

Mil·lenari de Catalunya

L'arquebisbe Ramon aquests darrers temps ha anat fent declaracions a la premsa sobre la qüestió de Catalunya. Aquesta presència sovintejada parteix d'un «Fets i criteris», comentari setmanal de l'arquebisbe que es publica a diferents periòdics i diaris i que es transmet per algunes emissores de ràdio. El «Fets i criteris» a què fem referència i que reproduïm correspon al mes de febrer. Duu per títol «Mil anys d'existència».

Quan fa dos anys els bisbes de les diòcesis catalanes publicàvem el document «Arrels cristianes de Catalunya», ens anticipàrem, sense pensar-nos-ho, a la celebració del mil·lenari del nostre poble, que recentment la Generalitat ha anunciat amb la creació d'una comissió organitzadora.

Aquella comunicació té ara una més plena actualitat i crec que és cosa adient de recordar-ne la intenció i els seus aspectes més importants. Els bisbes oferíem «unes senzilles consideracions sobre la realitat de Catalunya... als cristians de les nostres diòcesis com a punt d'orientació, i a tot el poble com a contribució, des del nostre mi-

nisteri episcopal, al bé comú del país».

Creiem que és un deure nostre episcopal ajudar a clarificar el tema de la identitat nacional catalana. La polèmica i l'apassionament s'originen sovint a causa sobretot de la terminologia. La cultura catalana, en diversos àmbits, com són la història, la literatura, el pensament i la política, ha mantingut viva la distinció entre Nació i Estat. El poble català manté una cultura i una llengua pròpies que no són les majoritàries de l'Estat.

La Constitució espanyola de l'any 1978 canvià el model d'Estat en reconèixer les «autonomías de nacionalidades y regiones». Els bisbes catalans afirmàrem d'una manera ben clara el fet de la identitat nacional i que aquesta és un component amb personalitat pròpia dins de l'Estat plurinacional espanyol.

Quan els bisbes recordem les arrels cristianes del nostre poble, també reconeixem que la societat catalana és plural en la realitat religiosa i en la vida política. Tots hem de conviure en la llibertat, en la concòrdia i en el respecte mutus.

L'Església no demana cap privilegi ni pretén la utilització de cap força política. Fidels al concili Va-

ticà II, els bisbes no volem res més que llibertat per complir la missió evangelitzadora.

És fonamental fer referència a l'amor a Catalunya, que és part de l'amor al proïsme, un amor que neix i es forja al nostre país, un amor que no té fronteres, però que ha d'evitar un fals i vaporós universalisme.

Davant del fenomen migratori tan considerable, Catalunya sempre ha mostrat una llarga tradició integradora. Les comunitats parroquials, en particular, han donat sempre exemple de convivència i de germanor cristianes.

Desitgem que siguin els nostres germans catòlics dels altres pobles d'Espanya els primers a comprendre les nostres aspiracions, de la mateixa manera que també hem de ser els catòlics catalans els primers a obrir-nos als seus problemes.

L'autonomia i les institucions pròpies han de ser viscudes no amb la lleugeresa d'una moda o amb la passivitat d'una rutina, sinó com a resposta a unes aspiracions històriques, profundes i irrenunciables que han de ser, a l'ensem, font de realisme i d'esperança.

Que la celebració del mil·lenari de l'existència del nostre poble ens faci créixer a tots en el servei i en l'amor a Catalunya.

Cal remarcar que aquest document ha estat titllat per certs sectors (fins i tot creients i eclesiàstics de l'Estat espanyol) de presa de

postura política per part del nostre bisbe. Si bé ell fa referència a la distinció entre «nació» i «Estat», remarca l'objectiu últim de l'Església, i més concretament de l'Església catalana, la qual ha de treballar perquè a Catalunya tots convisquem «en llibertat, en la concòrdia i el respecte mutus».

També subratlla el document que el moviment autonòmic no respon a una lleugeresa o a una moda, sinó a «unes aspiracions històriques, profundes i irrenunciables que han de ser, a l'ensem, font de realisme i esperança». Toc indirecte d'atenció, doncs, a les autonomies que han sorgit més com a fruit d'un moment conjuntural que no pas com a resposta a un sentiment profund i a una situació clara.

Finalment el document demana als catòlics dels altres indrets d'Espanya una comprensió vers el fet diferencial català, mitjançant un reconeixement mutu dels problemes.

Trobades de cristians

Fa tres anys que els arxiprestats de Torredembarra, el Vendrell i Valls, empesos pels objectius prioritaris del bisbat de promoure els Consells de pastoral i de fomentar el sentit comunitari de les nostres parròquies, posaren en marxa les «Trobades de cristians». Amb un denominador comú, s'ha convocat la gent dels pobles a una jornada de caire més festiu i de ce-

lebració o bé de reflexió i celebració, segons els llocs.

Aquest any s'ha fet la III Trobada de Cristians a l'Alt Camp (arxiprestat de Valls) amb el lema «Poble de batejats», i a Torredembarra-el Vendrell amb el de «Fent camí amb el bisbe», com a final de la visita pastoral que el bisbe Ramon ha fet a tots dos arxiprestats.

A l'Alt Camp durant aquest curs, des de les reunions mensuals de preveres, s'ha potenciat el sentit sacramental de poble de batejats. Tots els pobles de l'arxiprestat foren convocats un any més, el 17 d'abril, al monestir de Santes Creus. Cada poble exposà d'una manera gràfica la seva identitat com a poble de Déu i com a poble de batejats. Després es va celebrar l'eucaristia, que va presidir el bisbe Ramon, va haver-hi ballada de sardanes, dinar de germanor i vetllada.

Els arxiprestats de Torredembarra i el Vendrell es reuniren el Primer de maig a Roda de Berà. La trobada va començar amb una presentació de la missió del bisbe i de les seves funcions a l'Església, a càrrec d'un seglar, després van actuar dues corals i finalment el senyor arquebisbe va presidir l'eucaristia.

De cara a aquestes trobades s'ha treballat des de Nadal a nivell del Consell de pastoral arxiprestal (format per dos membres de cada Consell de pastoral parroquial), tot cercant un objectiu que

motivés un treball de conjunt durant el curs. Els laics obliguen els preveres a fer la «pastoral de conjunt», de què tant es parla i s'escriu. Això porta a revisar i estructurar els petits passos que es fan.

Una diferència entre els arxiprestats és que mentre a l'Alt Camp s'insisteix més en el to festiu de la trobada, a Torredembarra i al Vendrell se n'ha subratllat més l'aspecte reflexiu. Tot i que la convocatòria va adreçada a tot-hom, els pobles petits hi responen d'una manera més optimista que les parròquies grans, les quals no se senten convocades per una crida general. És llàstima que només aquells que tenen una responsabilitat molt directa en la vida de la parròquia se sentin convocats a assistir a la trobada!

En conclusió, mentre els que treballen en alguna responsabilitat i ja tenen assimilat què és una comunitat cristiana, van avançant i van fent llaços de comunió més estrets, els que no tenen aquesta visió comunitària de la vida cristiana cada cop en resten més aïllats. I ja no parlem dels que n'estan «allunyats».

Les trobades festives per als «de dins» tenen l'èxit fàcilment assegurat. Crear motivacions per als de «fora» implica una nova reflexió, una nova vivència i una nova manera d'entendre l'Església i la seva missió en el món.

Jordi Figueras

CRÒNICA DE TORTOSA

Sínode diocesà

Després d'uns quants anys de Sínode ja arribem a la fi.

L'any 1985 es constituïren a cada parròquia «grups sinodals» que estudiaren els temes: «L'Església, poble de servidors», «L'Església, poble establert com una societat».

En una segona etapa, 1986, cada grup sinodal formulava les propostes sinodals pertinents a cada un dels quatre temes. De les propostes dels grups sortiren les propostes parroquials. Agrupades i respectades totes les propostes parroquials per arxiprestats, l'any passat es posaren a votació dintre de cada arxiprestat. Després les propostes i el resultat de les votacions foren enviats al Secretariat del Sínode.

El primer trimestre de 1988 el Secretariat resumeix i retalla les propostes i presenta un avantprojecte de «Documentos sinodales». A primers d'abril cada membre sinodal (uns tres per parròquia, si bé alguna no en té cap —ni els grups sinodals ni el capellà—, coses del reglament!) rep aquest extens document, de 146 folis, en què s'exposen a cada apartat les orientacions doctrinals, els criteris pastorals i les normes diocesanes. Cada membre té uns 20 dies

de temps per enviar per escrit al president del Secretariat les esmenes oportunes, previ un detingut estudi.

Els 10 dies següents, el secretariat, tenint en compte les suggerències i queixes per les retallades, redacta el «Proyecto de documentos sinodales» de les «Normas diocesanas» a cada un dels diversos aspectes dels quatre temes generals esmentats. Són 376 propostes potser encara més suaus i retallades.

Cada membre sinodal tindrà uns vuit dies per estudiar-les i votar-les, i després lliurarà el vot personalment al president de la Comissió de la Zona. S'admet encara algun suggeriment. La votació és solament orientativa. Avui, 12 de juny, quan escric aquestes ratlles, no hem rebut encara el «Proyecto de documentos sinodales» definitiu. En rebre'l, caldrà estudiar-lo a corre-cuita, perquè el 3 de juliol es farà la Sessió sinodal general amb assistència de tots els membres per estudiar-ne l'aprovació. Estem a l'esprint i ara tot són presses. La gent va atabalada i està una mica decebuda, perquè no ha pogut exposar i defensar llurs propostes per la manca d'assemblees obertes.

I com que l'última paraula la té el bisbe, cal esperar la promul-

gació dels documents sinodals, el 16 d'octubre a la catedral, on, reunida l'Assemblea sinodal diocesana, n'escollarà la promulgació.

Un pas més

Quan ja s'havia exhaurit el filó de beatificacions a Roma de cristians exemplars del nostre bisbat, ara arriben les canonitzacions: el 19 de juny, la del beat Francesc Gil de Federic i l'11 de desembre, la de la beata Maria Rosa Molas i Vallvé. El primer, nat a Tortosa el 14 de desembre del 1702 i màrtir a Hanoi (Vietnam) el 22 de gener de 1745, i la segona, nascuda a Reus el 24 de març de 1815 i morta a Jesús-Tortosa l'11 de juny de 1876.

Les beatificacions i canonitzacions dels pares fundadors i de la mare fundadora han tingut potser més ressò que la de Francesc Gil de Federic, humil dominic, missioner i màrtir de la fe, per bé que savi, ja que fou membre de la Reial Acadèmia de les Bones Lletres.

La vida de cada dia

El noticiable és moltes vegades l'extraordinari i aquí la vida con-

tinua sense gaire coses extraordinàries; o potser l'extraordinari se'n fa tan ordinari que ja no li donem importància. Un exemple d'això pot ser la qüestió lingüística. A l'enterrament d'un sacerdot a Tortosa tot va ser en llengua castellana excepte l'himne de la Mare de Déu de la Cinta, que es cantà al final, potser perquè no hi ha traducció castellana.

Causa veritable impressió, per exemple, que a les jornades sacerdotals —se'n fan tres l'any— tot hom parla català-valencià, i quan entrem a l'església sembla que siguem uns altres, com si Déu no ens entengués en la nostra llengua. Bé, perquè no sigui dit es fa alguna lectura en català.

I parlant de les jornades sacerdotals, a l'última celebrada amb motiu de la festa de Jesucrist-Sacerdot vàrem tenir una xerrada sobre el beat Francesc Gil de Federic, celebració de la missa i dinar de germanor. A la missa va rebre el que abans en dèiem la tonsura un candidat a clergue: un dels seminaristes que fa uns anys vingueren del seminari de Barcelona al nostre, perquè aquí hi havia més bon «clima».

Joan Masip

CRÒNICA D'URGELL

Les darreres setmanes han estat notícia alguns esdeveniments amb un relleu especial per la participació dels seglars, massiva en algunes accions, original i esperançadora en altres.

Afluència massiva als aplecs de l'Any marià

Les parròquies de les Valls d'Andorra el primer de maig van celebrar un aplec extraordinari al santuari de Meritxell. Hi van acudir 700 devots i hi van ser lliurats els premis del concurs literari i de dibuix escolar.

Un miler de devots van pelegrinar el 5 de maig al santuari de Palau de Rialb per a venerar la imatge de la Mare de Déu de la Pluja. Aquest aplec va fer reviure la comarca del Rialb i una entranyable tradició mariana: la de les Majors del Roser, que es van constituir en organitzadores de la diada.

Els aranesos el 12 de juny van portar les banderes parroquials i les imatges de la Mare de Déu a Mig-Aran. El bisbe va presidir la litúrgia amb una participació massiva i viva dels devots de la Vall.

Els fidels de la Cerdanya, amb els preveres, el 24 de juny van ve-

nerar la Mare de Déu del Remei en la seva ermita de Bolvir.

El 25 de juny tingué lloc el pelegrinatge diocesà al santuari de la Mare de Déu de Núria, patrona de la diòcesi.

El poble viu amb entusiasme aquests actes, i els viu amb esperit religiós i són molts els fidels que hi reben el sagrament de la penitència. Un element sempre present en aquestes diades també és l'esbarjo.

Sínodo diocesà a Perpinyà

L'experiència pot ser enriquidora i la notícia afecta la Catalunya històrica. El dia 23 de maig, a l'ermita de Nostra Senyora de Font-Romeu, tingué lloc la cloenda del Sínodo de Perpinyà, amb l'assistència dels bisbes de la Catalunya-Nord i els de les diòcesis veïnes de Vic, Urgell i Girona.

Joan Chabbert, arquebisbe de Perpinyà, inicià la lectura del Missatge del Sínodo a la seva Església. El text destaca els projectes de la creació del Consell diocesà de Pastoral i d'un centre d'informació.

En la litúrgia, celebrada a l'aire lliure, van rebre la Confirmació 300 joves, acte que volia remarcar

el caràcter missional del Sínode. Hi assistiren 1.500 cristians.

Prèviament el Sínode havia convocat dues assemblees i una jornada de joventut. Els compromisos sinodals figuraven en el lema escrit a l'altar: estimar, pregar i compartir.

Jornada diocesana: retrobament, compromís i festa

Refermar l'amistat i cómprometre's en la col·laboració eclesial, tot viscut en un ambient de joia, són els resultats de la jornada diocesana celebrada el 4 de juny.

Obrí l'acte el senyor bisbe recordant que el retrobament dels cristians reforça la unitat i és motiu sempre de joia. Aquestes trobades són particularment necessàries en el nostre ambient, perquè «el món rural sense el retrobament aboca al defalliment i a la depressió», digué el bisbe. L'escassetat de vocacions urgeix avui la col·laboració dels seglars fins i tot en ministeris litúrgics, ajuda encara més necessària en un bisbat amb una població tan dispersa. «Com atendre els nuclis petits d'aquí a pocs anys?», preguntava el bisbe. Exhortava l'assemblea a ampliar la col·laboració a altres camps que no siguin solament la catequesi i urgia expressament la participació de la dona. Finalment manifestà la voluntat d'institucionalitzar la jornada diocesana com una trobada anual dels cristians més

compromesos i amb una assistència més nombrosa: «avui som 250, hauríem de ser 500».

A continuació quatre preveres van presentar les conclusions de l'estudi i dels debats realitzats per diversos grups de cristians, sobre el tema general «*La parròquia, avui*»:

—comunitat profètica, per Josep M. Freixa, rector d'Artesa de Segre;

—comunitat litúrgica, per Manuel Pal, delegat de Mitjans de comunicació social;

—comunitat missionera, per Joan Mas, rector de Balaguer;

—organització, per Ramon Sàries, vicari episcopal de pastoral.

Els ponents van fer una lectura de les respostes donades pels seglars a les diverses qüestions relacionades amb la parròquia, i varen destacar les ganes de treballar en la pastoral per part de diferents sectors eclesials i l'interès a oferir uns índexs més significatius de participació. Van acusar, però, la baixa participació en les respostes a les enquestes. Per altra banda, les ponències tracten els temes amb realisme i recorden la validesa de l'Assemblea del 1981.

Delegats diocesans i persones qualificades en treballs pastorals concrets van presentar llurs experiències i projectes: assistència social, pastoral dels pobles petits, atenció dels malalts, etc.

Al migdia el senyor bisbe, amb la trentena de preveres presents a la jornada, presidí l'eucaristia a la

catedral, enmig d'un ambient de participació plural i viva. En l'homilia, després de remarcar la presència de tot el bisbat representat per aquells que col·laboren més amb l'Església, explicà molt breument quatre punts. Primerament la *unitat*: «hem de créixer encara més en la caritat i tindrem més força. La unitat dóna consol i força. És potser el do dels pobres». *Gràcies*: agrai el treball en l'estudi del tema i el que es fa per l'Església. *Participació*: urgí el compromís dels seglars en l'evangelització i recordà que avui cal fer un esforç d'imaginació per descobrir noves formes de participació. *Conversió*: a vegades ja fem coses, però encara en podríem fer més. «No hem de regatejar res a Déu», digué el bisbe. Molt lluida la presentació d'ofrenes, pels dons i per les paraules amb què els oferents les lliuraven: mel de la Noguera, fruita de la Plana d'Urgell, aigua de Ribes de Freser, un esquí de l'Aran, formatge de les comarques de muntanya, tabac d'Andorra, un electrodomèstic d'Oliana, productes industrials i agrícoles de Guissona, etc.

A la tarda el grup «La Salseta de la Conca» posà fi a la trobada amb una estona d'esbarjo.

Diversos

Dos-cents cinquanta joves del Moviment de Joves Cristians d'Urgell van celebrar la vetlla pasqual amb la comunitat cristiana d'Agramunt. No cal dir que la presència dels joves va donar un relleu especial a la litúrgia, i que els agramuntins van viure la nit de Pasqua amb l'escalf esperançador dels joves i que recorden la festa amb emoció.

Enmig de la problemàtica que ha afectat darrerament l'ensenyament, és reconfortant la notícia que 31 educadors han assistit darrerament a una trobada de dos dies per a comunicar-se experiències, ajudar-se i estimular-se en la tasca educativa que duen a terme des d'una perspectiva cristiana. La trobada, celebrada a la Seu d'Urgell, va ser promoguda pel moviment Col·loqui d'Educadors i dirigida per Lluís Tor, Isabel Bugés i Vicenç Otín.

La direcció de la Cúria diocesana ha adquirit set ordinadors, eines que ha posat a disposició dels serveis de la casa, que disposava solament d'un ordinador central.

Antoni Mirabet

RETALLS

No n'acabem d'aprendre

Des que l'any passat vaig llegir l'excel·lent article de Gaspar Mora «Noves reflexions sobre la sexualitat humana» (Quaderns d'Orientació Familiar, n. 104), que volia escriure aquestes ratlles. Les consideracions que Mn. Mora fa sobre l'aproximació física dels promesos i «l'escalf viu dels cossos» em van evocar un episodi de la meua joventut. Ja sabem que aleshores les regles de moral sexual dels promesos no es distingien pràcticament de les dels altres solters. (Entre parèntesi: sempre recordaré que, quan feia poc que era capellà, vaig assistir a un curset de cristiandat. En arribar el dia de les confes-

sions, el director del curset ens va reunir a tots els capellans i ens va dir: «En matèria de sexualitat, cal que tots ens posem ben bé d'acord: entre no casats, un petó al front és senyal de respecte i no és pecat, un petó a la galta és senyal d'amor i és pecat venial i un petó als llavis és senyal de passió i és pecat mortal».

Doncs bé, com deia, les consideracions de Mn. Mora em van fer recordar que, quan era jove seminarista (parlo dels volts del 50), un home del meu poble, per cert pare de dos religiosos, però liberal, ell, i una mica esquerranot, em va dir: «Jesús, els capellans no aneu pas bé. ¿Que no ho veieu que, si abans del matrimoni la

cosa no s'escalfa una mica, no pot funcionar?» No cal que us digui que vaig quedar ben escandalitzat i vaig pensar que aquell home, pobre, estava condemnat en vida. Ja ho sé que els temps han canviat, però hi ha coses que són elementals. I aquell bon home, que, per descomptat, mai no haurien pensat cridar com assessor de cap Sínodo, guiat per la seva experiència i el seu sentit comú, havia arribat allà on els nostres teòlegs, molt savis, però una mica desvinculats de la realitat, no han pogut arribar fins molts anys després, a través de penoses reflexions.

De manera semblant, l'estiu passat, en llegir les orientacions romanes sobre moral biogenètica, sobretot les que fan referència a la inseminació artificial a l'interior de la parella, no vaig poder evitar el pressentiment que coses que ara ens semblen potser inadmissibles, d'aquí a uns anys seran potser el més natural del món. I em va venir a la memòria un altre fet. Quan jo era estudiant de teologia i es començava a parlar dels transplants, el professor de moral ens ensenyava que una mare no podia donar un ronyó per salvar la vida del seu fill. I el raonament que feia era aquest: l'extirpació d'un ronyó sa, encara que fos amb la més bona intenció de salvar una vida, era una mutilació i la mutilació és intrínsecament dolenta. Aquest raonament, ¿no us recorda aquell que es fa quan se'ns diu, per exemple, que certes pràctiques biogenètiques no es poden admetre perquè,

encara que sigui per a obtenir una nova vida, la masturbació i la pèrdua pràcticament inevitable d'alguns òvuls fecundats són intrínsecament dolents? Ja sabem que es poden cometre aberracions i, contra aquestes, sí que farà bé d'alertar l'Església.

Quines conclusions en trec de tot això? Primer de tot, que a l'Església, hauríem d'aprendre a ser més modestos i no posar-nos a pontificar fàcilment. Després, que els moralistes haurien de fer més cas potser del sentit comú i de l'opinió de la gent del carrer: si bé és cert que el sentit comú no sempre és criteri de veritat, quan es tracta d'una ciència tan profundament humana com és la moral, no es pot negligir fàcilment. Però, sobretot, el que acabem de dir em fa veure un problema greu. La moral catòlica viu ancorada en una moral d'actes, puntualista. I això fa que de vegades els arbres no ens deixin veure el bosc. Al nostre entendre, s'imposa el pas cap a una moral teleològica ben entesa. Dit en altres paraules, cap a una moral personalista de maduració o creixement. Sabem que els actes, més que no pas en si mateixos, són moralment rellevants en quant expressió i realització de la persona. Que la persona és la que dona unitat a l'actuació humana i que la seva realització és el criteri suprem de moralitat. Crec que aquesta és l'única manera de desencallar molts problemes, especialment de moral sexual. — *Jesús Huguet*

Normalitat

La missa exequial que es va celebrar a la plaça nova de Barcelona per l'ex-president de la Generalitat, honorable senyor Josep Tarradellas, va portar cua per raó del protocol. Fins i tot es va dir que a Madrid protestarien oficialment pel tracte que el doctor Jubany va donar al president del govern de l'Estat espanyol, senyor González. Finalment, però, la protesta no va prosperar: bon encert. Més tard La Vanguardia publicava un article sobre diverses qüestions de protocol de què s'ha parlat darrerament, i també hi sortia aquesta: el doctor Jubany havia saludat, primer, el president Pujol i després el president del govern de l'Estat espanyol, senyor González. «L'ordre correcte era l'invers», assegurava l'articulista, que citava la normativa vigent sobre protocol. El que no deia, però, és per quins set sous aquesta normativa d'ordre civil s'ha d'aplicar en les celebracions de l'Església. Però ja se sap: tothom tendeix a considerar intocables i valuosíssimes unes determinades reglamentacions.

Jo volia dir que em va semblar normal l'ordre amb què el doctor Jubany es va adreçar, primer, a la senyora Antònia Macià i als fills del president Tarradellas, després el president de la Generalitat, Jordi Pujol, i després al president de l'executiu de l'Estat espanyol. És l'ordre de la normalitat, més enllà de disquisicions protocolàries: pri-

mer les persones directament afectades, després la primera magistratura del país, després el president del govern de l'Estat, assistent d'excepció, que com a tal és citat de manera excepcional.

Però no és aquesta la normalitat que volia subratllar, sobretot, sinó una altra: la normalitat de la celebració, especialment la normalitat lingüística i terminològica.

Normalitat, primer, en la presidència: el bisbe del lloc, acompanyat de l'abat de Montserrat i el de Poblet, i de quatre concelebrants més. No cal destacar la representativitat dels dos abats i la coherència de la seva presència, especialment en el cas del P. Maur Esteve. Potser algú hauria somniat una concelebració presidida per l'episcopat català en ple. Hauria estat sobrer: no s'estava celebrant allà un acte que posés en joc l'estructura de la nostra Església com a tal. La presència de l'episcopat català en bloc hauria fet un efecte d'afirmació fora de lloc.

Normalitat des del punt de vista lingüístic, sense cap concessió. Així havia de ser. He sentit algun comentari que parlava de «descortesia» de part del doctor Jubany. Per què? No s'estaven celebrant les exèquies d'un antic president de la Generalitat de Catalunya? I quina és la llengua del país? Més encara: si el president de l'Estat, els súbdits del qual parlen diverses llengües, n'ignora alguna, no és pas bo de retreure-li (ni que sembli d'una forma elegant) aprofitant un acte públic. En tot cas,

això no correspon a l'Església.

Normalitat, finalment, en les paraules del doctor Jubany, sense cap mena d'ambigüetat. S'acomiadava un antic president de Catalunya, i de Catalunya es parlava, de la nació per la qual l'honorable Josep Tarradellas havia treballat al llarg de la seva vida, i es pregava per la plenitud del seu desplegament nacional. Normalitat i res més que normalitat.

Sí: no ignoro que el que a mi em fa so de cosa òbvia pot aparèixer com a cosa extraordinària i àdhuc com a fora de lloc o exagerada als ulls d'alguns. Tot un signe d'anormalitat. Però contra anormalitat, normalització. I per a normalitzar-nos, ¿què millor que fer les coses normalment, que actuar amb tota normalitat?

El dia en què actes com el que comento no originin comentaris, el dia en què jo mateix no em senti cridat a escriure un paper com aquest, aquell dia estarem instal·lats en la normalitat. — *Josep M. Totosaus*

Impressió de Tortosa

Diumenge, 5 de juny, festivitat (traslladada) de Corpus. Sóc a Tortosa i em deixo caure a la Catedral passades les onze. A les dotze, em diuen, hi ha missa pontifical, solemne. Es veu algun domàs, alguna senyera i alguna bandera de les altres, una mica destenyida, en qualque balcó. S'adrecen cap

a l'entrada de la catedral quatre gegants (dues parelles) i unes quantes «cuques», petites i sense malícia. Els nois que els porten —«geganterers i cuques», expliquen les samarretes— em diuen que van «a pegar una volta», que quan surten de debò, tots, és a la tarda. Entro a la catedral. A la capella de la Cinta estan dient missa: un mossèn amic hi predica en català. Em poso al primer banc i una bona dona m'adverteix que els dos primers rengles de cada costat estan reservats per a les autoritats —«si vénen»—, em precisa, expressiva i en un clar accent tortosí. En efecte, uns minuts abans de les dotze entren un parell de guàrdies municipals d'aquells que fan patxoca —amb els cascs emplomissats— i al darrera uns quants edils municipals: set o vuit, tot plegat. Ja es veu que no hi ve l'ajuntament en corporació; ni tan sols no hi ha el batlle de la ciutat. Es posen tanmateix en el primer rengle de cada cantó. I comença la missa.

He de confessar la meua sorpresa, ben agradable, d'altra banda. Tot en català: lectures, cants, pregàries. I l'homilia del bisbe: breu —no arriba als deu minuts—, directa, sense papers, i en un català correcte. Acabada la missa fan l'exposició del Santíssim i aleshores es canta «Cantemos al amor de los amores», ara en castellà.

Surto al carrer per la porta del claustre, barrejat amb la gent i les autoritats, en un ambient de poble. La ciutat ofereix un aspecte

tranquil. Només se sent català: el català del lloc, està clar. Costa de sentir gent que parli en castellà: senyal que hi ha poca immigració. Els rètols, Déu n'hi do: els carrers presenten les plaques en català —al centre, almenys— i força establiments comercials també estan retolats en català.

Passo davant l'església de Sant Blai. En aquell moment el carrer, estret, està embarbussat perquè hi ha hagut primeres comunions i tothom s'acumula a la sortida. Vestits força «normals», encara que també hi ha «disfresses». La gent parla en català. Ambient de poble i de festa.

Penso que fa només tres setmanes vaig ser a Roquetes. També hi havia primeres comunions. Allí, però, la «disfressa» semblava de rigor. Feia temps que no veia tantes «núvies» juntes i un ambient i uns aires tan d'abans. No sé com va anar la missa. Em diuen que ja m'ho puc imaginar. La d'abans va ser tota en castellà, un castellà d'accent molt discutible. Només els avisos del final van ser donats en català. La gent, catalana-catalana.

Torno al dia de Corpus. Havent dinat passejo per Xerta, al marge dret de l'Ebre. Fa calor. El poble és als carrers, guarnint-los per a la processó, que sortirà a quarts de vuit: uns reguen, altres fan les estores, altres els altars de tant en tant. Vaig a Horta de Sant Joan —esplèndid!— Fa un vent que Déu n'hi do, que escombra els car-

rerons i els pendants del poble. La plaça de l'església és deserta: quina plaça, Senyor! Hi ha rastres de la processó del matí. El mateix que a Gandesa. Aquests pobles han conservat una tradició que més amunt se n'ha anat aigua avall. També han conservat altres coses, no tan tradicionals. A la paret de l'església de Bot, per exemple, hi ha la llista de «caídos por Dios y por España», distribuïda en dos grups: «asesinados» i «muertos en el frente». Entre uns i altres passen de vint. No hi figuren, és clar (ho és, de clar?), els morts a l'altre cantó del front.

Només de recórrer una mica aquestes terres de l'Ebre, a cavall entre Catalunya, l'Aragó i València, t'adones que tot reclama una ciutat. Aquesta ciutat hi és: Tortosa. Hi ha estat, sobretot, històricament. I és seu d'un bisbat, català, amb tot el que això significava anys ha. Tortosa té avui un paper a jugar, com el va tenir. Si el juga amb força i dinamisme, ja són figures d'un altre paner. Per bé que no ens toca als altres de donar-los lliçons. L'Església hi té un paper. Sembla que té més pes que en altres regions de Catalunya. Si l'encerta, el seu paper actual, pot ser un element ben positiu en la configuració catalana, cultural i cristiana d'aquestes terres que el comte Berenguer va incorporar, fa vuit-cents anys, a la nostra comunitat. — *Josep M. Tortosaus*

COL·LABORADORS D'AQUEST NÚMERO

Miquel Barbarà (vicari episcopal de pastoral diocesana, Tarragona), Antoni Bosch (secretari de la Facultat de Teologia de Catalunya, Sabadell), Joan Casañas (consiliari de Comunitats populars i col·laborador de CIDOB, Sabadell), Josep Casellas (cap de redacció del «Full Parroquial», Girona; corresponsal de «Quaderns»), Àngel Castiñeira (membre de Contrapunt, centre d'estudis i debats, Barcelona), Josep Colomer (adscribit a Sta. Maria de Mataró, arxiprest), Jordi Figueras (rector d'Albinyana i les Peces, Tarragona; corresponsal de «Quaderns»), Josep M. Fisa (consiliari diocesà de JOBAC; membre del Consell de redacció de «Quaderns», Cornellà), Jordi Font (vicari de Sant Josep, Girona), Jesús Huguet (rector de Navés, Solsona, membre del Consell de redacció de «Quaderns»), Pere Llabrés (director del Centre d'Estudis Teològics de Mallorca; corresponsal de «Quaderns»), Joan Llopis (professor de l'Institut de Teologia, Barcelona), Albert Manent (director general de Difusió cultural, del Departament de Cultura de la Generalitat, Barcelona), Joan Masip (rector de Benissanet, Tortosa; corresponsal de «Quaderns»), Antoni Mirabet (membre de la Delegació de Mitjans de comunicació social, Urgell; corresponsal de «Quaderns»), Ramon Oller (rector de Sant Cugat de Salt, Girona), Manuel Pal (delegat diocesà de Mitjans de Comunicació Social, Urgell), Quim Pla (consiliari nacional de Minyons Escoltes/Guies Sant Jordi de Catalunya, Girona), Joan Soler Amigó (llicenciat en Pedagogia, escriptor, Badalona), Josep M. Terricabras (professor de la Facultat de Filosofia de Girona), Josep M. Totosaús (director de «Quaderns», Barcelona).

QUADERNS DE PASTORAL

Revista del Centre d'Estudis Pastorals, Rivadeneyra, 6, 3r. Telèfon 317 48 58
08002-BARCELONA.

Director: Josep M. Totosaus - Consell de redacció: Salvador Bardulet, Joan Batlles,
Lluís Bonet, Jaume Duch, Josep M. Fisa, Jesús Huguet, Joaquim Pla, Mateu Terrats
i Josep Torrella.

Disseny: Jaume Duch - Impressió: I. G. Santa Eulàlia. Santa Eulàlia de Ronçana -
Preu de la subscripció per al 1988: 2.000'— ptes. - Dipòsit legal: B. 25.506-1969 -
Amb llicència eclesiàstica. Julio 1988

CENTRE D'ESTUDIS PASTORALS

CURS 1988-1989

CURS GENERAL SOBRE LA BÍBLIA

dilluns, dimecres i divendres

tarda, de 4,30 a 6,45

del 10 d'octubre al 7 de juny

QÜESTIONS ACTUALS D'ESGLÉSIA

dijous

tarda, de 4,30 a 6,45

del 13 d'octubre a l'1 de juny

CONSTRUIR LA COMUNITAT CRISTIANA

-Curs Bàsic de Pastoral -

dimarts

vespre, de 7,15 a 9

del 18 d'octubre al 5 de juny

PASTORAL A CATALUNYA

dissabtes

matí, de 10 a 1

del 15 d'octubre al 17 de desembre

CURSETS BREUS DE TARDA

de 4 a 6 sessions

dijous

horaris i temes de «Qüestions actuals d'Església»

SESSIONS VESPERTINES

de 4 a 6 sessions

un dia a la setmana

de 7,30 a 9

Informació, programes i inscripcions a la Secretaria:

Rivadeneyra, 6, 3er. - 08002 Barcelona - tel. 317 48 58

a partir del mes de setembre

centre d'estudis pastorals